

LUNDS
UNIVERSITET
Socialhögskolan

Barn online – föräldrars ansvar på en ny arena

En kvalitativ studie om föräldrars förhållningssätt till barns aktiviteter online.

Marie Nilsson och Johanna Ingvarsson

Kandidatuppsats (SOPA 63)

VT 2016

Handledare: Anders Östnäs

Abstract

Authors: Marie Nilsson and Johanna Ingvarsson

Title: Children online – the responsibility of parents in a new domain. A qualitative study about how parents relate to their children's online activities.

Supervisor: Anders Östnäs

The aim of this study was to describe and analyze how parents relate to their children's internet use. Studies have shown that children nine years and older have increased access to private tablets and smartphones, leading to unsupervised online opportunities. With increased use, parents must take responsibility to protect their children from risks associated with the internet. We have examined; 1) how parents' knowledge and experience look regarding their children's internet use; 2) What possible pros and cons do the parents see in their children's internet use; 3) How parents reason about limits regarding their children's internet use; 4) How parents' concern look regarding internet use for girls and for boys. We chose to perform a qualitative study with semi-structured interviews. We interviewed parents of three girls and three boys between the ages of nine and ten. The results of the study revealed that parents were faced with various difficulties while guiding their children's internet use. We discerned that the parents limited the children's internet use by regulating their time, and to a lesser degree discussing risks associated with being online. The parents thought that their children were too young to discuss all the dangers with being online. In our study, it became evident that parents were lacking the children's knowledge regarding the internet and its functions.

Key words: internet, children, parents, risk and protective factors, online game, social network.

Innehållsförteckning

1 Problemformulering	4
1.1 Syfte	5
1.2 Frågeställningar	6
2 Begreppsförklaring	6
2.1 Sociala medier	6
2.2 Identitet	7
2.3 Genus	8
3 Kunskapsläget	9
3.1 Artikel- och litteratursökning	9
3.2 Barn och unga på internet	9
3.3 Selfie-bilder och gillamarkeringar	11
3.4 Spelberoende	11
3.5 Föräldrars oro och insyn i barns internetanvändning	12
4 Teori	14
4.1 The online disinhibition effect	14
4.2 Risk-och skyddsfaktorer	16
5 Metod och metodologiska överväganden	18
5.1 Metodval	18
5.2 Urval	19
5.3 Beskrivning av empirin	20
5.4 Bearbetning av empirin	21
5.5 Förtjänster och begränsningar	22
5.6 Metodens tillförlitlighet	23
5.6.1 Reliabilitet, pålitlighet och möjlighet att styrka	23
5.6.2 Validitet, trovärdighet och överförbarhet	24
5.7 Forskningsetiska övervägande	24
5.8 Arbetsfördelning	25
6 Resultat och analys	26
6.1 Språk	26
6.2 Uppslukad	28
6.3 Sömn	29
6.4 Sociala medier & förebilder	31
6.5 Vägledning och gränssättning	33
6.6 Den skiftande oron för flickor och pojkar	36
7 Avslutande diskussion	39
7.1 Sammanfattning	39
7.2 Egna reflektioner	40
Litteraturlista	43
Bilaga 1	45
Bilaga 2	46

1 Problemformulering

I dagens samhälle tar tekniken allt större plats i vardagen och vi blir alltmer beroende av att inneha kunskap för hur tekniken används då vi ska orientera oss i samhället. Det har skett en snabb utveckling av datorer och annan teknisk utrustning, framförallt sedan 1990-talet. Det är dock fortfarande en ny företeelse ur ett historiskt perspektiv. Priserna på datorer sjönk under 1990-talet och då kunde de flesta investera i en dator till hemmet (Tekniska museet 2010), därefter har det skett en otroligt snabb teknikutveckling. Idag har de flesta hem teknisk utrustning i form av datorer, surfplattor och smartphones, människan är idag ständigt uppkopplad på internet.

Internet används för olika aktiviteter och medför kunskap då den mesta informationen kan bli tillgänglig omgående. Det görs kontinuerligt nya undersökningar runt om i världen på barn och ungdomars internetanvändning. I studier som vi tagit del av skiljer man på flickor och pojkars användning av internet. Enligt en undersökning som Statens medieråd (2016) har genomfört kan man konstatera att fram till 9 års ålder är det ingen större skillnad på flickor och pojkars internetanvändning. Därefter börjar användningen skilja sig åt. Det framkommer att flickor oftare använder internet till sociala medier medan pojkar spelar spel på internet (Statens medieråd 2016). Flickor tar sexiga bilder på sig själva för att efterlikna idealkvinnan och för att bli socialt accepterade (Mascheroni, Vincent & Jimenez 2015). De här flickorna uttrycker en press på att alltid se "perfekta" ut på bilderna som de lägger ut på nätet (ibid.). Överdrivet spelande leder till högre risk för depression, oro, minskad aptit, sömnstörningar, begränsad fysisk aktivitet samt aggressivt beteende under tonårstiden, pojkar har en större risk att utveckla spelberoende än vad flickor har (Li & Wang 2013).

Det rapporteras i media att det går en ny trend bland grundskolelever i Sverige att live-filma via appen Periscope. Barn och unga lägger ut filmer för att få bekräftelse via gillamarkeringar, det kan ske genom att de skriver *om jag får 40 likes så visar jag bh:n*. Socialtjänsten och Brottsförebyggarna i Gävleborg har gått ut med varning till föräldrar att appen är en arena för nätmobbing, grooming och nätpedofili (Sveriges Radio 2016). Fältsekreterare uppger att det är barn så unga som 10-11 år som live-filmar sig själva i sovrummet mitt i natten och unga i 12-14 års ålder som live-filmar sig då de dricker sig redlöst berusade på offentliga platser. Anonyma användare av appen kan zooma in livefilmerna och se exakt var barnen befinner sig

(Sveriges Radio 2016). I samtal med yrkesverksamma socialsekreterare har framkommit att det under senaste tiden kommit in flera anmälningar gällande appen Periscope.

Enligt Statens medieråd (2015:6) är surfplattan den medieteknik som främst har ökat bland de yngre barnen. Mellan åren 2012/13 fram till år 2014 har innehavet av egen surfplatta bland nioåringarna ökat kraftigt, det har nästan fyrdubblats från 12 % till 46 % (ibid.). I gruppen barn 9-12 år har 78 % en egen smartphone (Statens medieråd 2015:7). I enlighet med den snabba tekniska utveckling som sker idag finns ett behov av att hålla sig á jour med kunskaper om hur barn använder internet på ett säkert sätt (Forward 2014). Det visas inte minst i studier där det framkommit att en tredjedel av tonåringar i 13-15 års ålder uppger att de blivit mobbade på nätet medan endast 4 % av föräldrarna trodde att deras barn blivit utsatta (Sorbring & Lundin 2012).

I vår studie är fokus på att undersöka hur föräldrar ser på sina barns internetvanor samt insynen i vad barnen ägnar sig åt på internet. Mot bakgrund av ovanstående studier som visar på risker inom olika användningsområde, såsom spelande och sociala medier, finns det ett intresse av att undersöka föräldrarnas förhållningssätt och kunskap. Det finns ett behov av att mer djupgående undersöka hur barnen använder internet och vilken insyn och kunskap föräldrarna har i detta. Om man ser till den varning som socialtjänsten och Brottsförebyggarna gått ut med, så saknas föräldrarnas uppsikt över barnens internetanvändande och kunskap om de appar barnen använder. Det är problematiskt om internet blir en arena där barn vistas utan kontroll och insyn av föräldrar. Föräldrarna är de som har ansvar för att se till så barnen skyddas från övergrepp på internet som exempelvis grooming (Socialstyrelsen 2015:66).

Enligt studien från Statens medieråd (2015:7) har allt yngre barn tillgång till egen surfplatta och smartphone vilket ger större möjlighet att vistas online. Det har gjorts en del forskning på tonåringars internetanvändning och därför kommer denna studie att ha fokus på internetanvändningen hos barn i 9-10 års ålder utifrån föräldrarnas perspektiv.

1.1 Syfte

Syftet med denna studie är att beskriva och analysera hur föräldrar förhåller sig till sina barns internetanvändning.

1.2 Frågeställningar

Hur ser föräldrars kunskap och erfarenheter ut gällande sina barns internetvanor?

Vilka för- och nackdelar ser föräldrar med sina barns internetanvändning?

Hur resonerar föräldrar om gränsdragningar gällande barnens internetanvändande?

Hur ser föräldrars oro ut gällande internetanvändning för flickor respektive pojkar?

2 Begreppsförklaring

I detta kapitel kommer vi att redogöra för några centrala begrepp kopplade till studien. Det första begreppet vi beskriver i avsnitt 2.1 är *sociala medier*, som kommer användas genomgående i hela studien. Det är således viktigt att klargöra begreppets betydelse och vilka aktiviteter vi innefattar i begreppet. Begreppen *identitet* och *genus* som vidare presenteras nedan i avsnitt 2.2 och 2.3, kommer främst att användas senare i studiens resultat- och analysdel. Andra begrepp som vi använder i studien är *online*, *offline* och *selfie-bild*. *Online* är en motsvarighet till att vara aktiv på internet. Genomgående i hela vårt arbete så är betydelsen av att *vara på internet* och att *vara online* samma sak. När en person inte är på internet, dvs. när man inte är uppkopplad via dator, surfplatta eller mobiltelefon, så har vi valt att använda begreppet *offline*. *Selfie-bild* är en bild som man tar på sitt eget ansikte.

2.1 Sociala medier

Sociala medier kan beskrivas som en aktivitet på internet. I de sociala medierna interagerar människor med varandra online genom exempelvis Facebook, Instagram och Snapchat eller andra webbplatser och mobila appar. Via de sociala medierna kan människan bland annat chatta med varandra, dela texter, bilder och filmklipp. I de olika sociala medierna finns åldersgränser för vilka som får lov att vara användare. Den sociala media som vi främst kommer diskutera i vår studie är Snapchat. Snapchat, tillsammans med Facebook och Instagram har alla en åldersgräns på 13 år. Snapchat är en mobilapp där användaren kan skicka bilder eller filmklipp med text till sina kontakter. Användaren väljer själv sina kontakter och lägger till dem i appen. Bilderna och filmklippen kan förvrängas eller förskönas med hjälp av de olika funktionerna. Det finns även roliga figurer som man kan lägga till om man tar en selfie-bild med Snapchat.

2.2 Identitet

Ungdomar utvecklar sin identitet i relationer med familjen, i skolan och med sina vänner (Sorbring et al 2014:122). Internet har kommit att bli en ny arena där ungdomar kan pröva, utveckla och kommunicera delar av sin identitet. Tidigare så fick ungdomar värderingar, normer och förebilder från sitt närmaste sociala sammanhang. Numera finns det stora möjligheter att utforska sin egen identitet med hjälp av internet. På så vis kan man ha andra förebilder än tidigare samt söka sig till andra kontexter där man kan få det egna jaget bekräftat i identitets sökandet (ibid.). Följande sex kategorier är betydelsefulla för ungdomars identitetsskapande på internet (Sorbring et al 2014:124).

Den första kategorin är att *skapa och vidmakthålla sociala relationer*. Ungdomar söker nya kontakter på internet samt använder även internet till att upprätthålla relationer. Det är främst relationer till kompisar från exempelvis skola eller idrottsaktiviteter samt släktingar och vänner som bor långt iväg (Sorbring et al 2014:124). Forskning visar att killar, mer än tjejer, använder internet för att skapa nya kontakter, exempelvis genom spel eller andra gemensamma intressen. Den andra kategorin är *utveckling och lärande*. På internet ges ungdomar möjlighet att fördjupa de kunskaper de redan har samt söka nya kunskaper. Internet ger förutsättning att utveckla nya sätt att se på omvärlden, skapa sina egna moraliska värderingar och ställningstaganden. De värderingar och ställningstagande ungdomar uttrycker på internet kan antingen ifrågasättas eller bekräftas (ibid.). När ungdomar visar sina känslor, attityder samt uttrycker sina tankar så får de en respons från sina vänner. Den responsen ger ungdomar bekräftelse i sitt identitetssökande (Sorbring et al 2014:128) Den tredje kategorin är *verkligheter i samklang* (Sorbring et al 2014:124) vilket innebär att ungdomar ser internet som en plats för alla och som ett komplement till det personliga mötet offline. På internet så kan ungdomar ta del av musik, film, mode, spel och idrott, och på så vis *utveckla sin livsstil*, vilket är den fjärde kategorin. Den femte kategorin innebär att internet är en *alternativ arena för bekräftelse och agens*. På internet får ungdomar en möjlighet att vara sig själva, anonyma och/eller fly verkligheten för en stund. Det kan likväl uppstå en strävan efter prestige och bekräftelse. Den sista kategorin handlar om *utsatthet, risk och mediadominans*. Det finns även nackdelar med att vistas på internet då ungdomar kan utsättas för mobbing, bedrägerier, stulna identiteter och annan utsatthet (ibid.).

Då flickor är i 10-14 års ålder ökar deras självutlämnande på internet (Sorbring et al 2014:128). Pojkar är något senare och deras självutlämnande ökar först vid 13-15 års ålder. Att lämna ut sina tankar och känslor på internet föregår att göra det offline. Internet kan ses som en plats där man kan träna på att dela med sig av sina känslor (ibid.).

2.3 Genus

I det samhälle vi lever i så tar vi genus för givet (Connell 2003:13). Det finns i vår vardag utan att vi funderar över det (ibid.). Flickor och pojkar har skor i olika former och färger, de klipper håret i olika frisyror, köper byxor i olika affärer och drar ner dem olika på toaletten (Connell 2003:14). Genus finns i vår vardag på olika sätt och är så vanligt att de flesta uppfattar det höra till naturens ordning (ibid.). Men att vara kvinna eller man, flicka eller pojke är inte ett fast tillstånd utan det är en ständigt pågående process (Connell 2003:15).

På 1970-talet skedde ett begreppsmässigt genombrott då det skapades en skillnad mellan begreppen kön och genus (Connell 2003:50). Kön kom att bli det biologiska begreppet och genus det sociala (ibid.). *Genus* syftar således på de kulturella skillnaderna mellan kvinnor och män (Connell 2003:19). Connell (2003:22) beskriver begreppet *genus* som "hur samhället förhåller sig till människokroppen och vilka konsekvenser detta får för både vårt privatliv och för mänsklighetens framtid". Genus handlar inte om att fokusera på biologiska skillnader mellan manligt och kvinnligt utan främst om de sociala relationer inom vilka individer och grupper agerar (Connell 2003:20). Genus blir således ett mönster i människans dagliga aktiviteter och i den sociala ordningen (Connell 2003:21).

Det finns tillfällen då sociala företeelser förstärker de biologiska skillnader mellan kvinnor och män, och som studier har visat så kan de sociala företeelserna och processer som sker i skolan speciellt på ett utmärkt sätt visa på hur detta sker (Connell 2003:53). Genusnormerna prövas av barn på olika sätt genom att de ibland accepterar och ibland bryter dem. (Connell 2003:105)

3 Kunskapsläget

I detta kapitel redogör vi för aktuell kunskap inom det området i vilken vår studie är genomförd. Inledningsvis kommer ett kort avsnitt 3.1 om hur vi funnit aktuella artiklar och litteratur. Därefter i avsnitt 3.2 redogör vi för relevanta studier kring barn och ungas internetvanor, för att ge en övergripande bild av vad barnen gör på internet. I avsnitt 3.3 fördjupas bilden av vad de sociala medierna har för inverkan i barns vardag, framförallt för flickor. Olika beteende som kan leda till spelberoende redogörs i avsnitt 3.4. Avslutningsvis lyfter vi fram de studier som tidigare gjorts om föräldrars oro och insyn i barns internetanvändning, avsnitt 3.5.

3.1 Artikel- och litteratursökning

I vårt sökande efter vetenskapliga artiklar använde vi oss av LUBsearch och Libris. För att hitta ytterligare information har vi sökt på google och på så vis funnit två rapporter som är aktuella. De sökord vi använt är internet, children, parents, internet use, social network, game addiction, selfie, internet use. Med hjälp av artiklarnas och rapporternas sökord och referenslistor så kunde vi fördjupa vårt sökande tills vi fått en bred bild av kunskapsläget. Den forskning vi funnit har antingen gällt små barn eller tonåringar. Studier på de små barnen har främst gällt deras skärmtid vilket inte varit aktuellt att presentera då vi i denna studie vill undersöka barns internetvanor. Den forskning vi hittat om barns internetvanor och föräldrars förhållningssätt till dem är gjord på tonåringar. De rapporter och artiklar som presenteras är främst studier gjorda med enkäter således finns det ett intresse för att göra kvalitativa studier.

3.2 Barn och unga på internet

Statens medieråd (2015) har genomfört en enkätundersökning om barn och ungas medievanor och attityder om medier. I rapporten har barn och unga delats in i tre åldersgrupper, 9-12 år, 13-16 år och 17-18 år. I studien har 3998 barn och unga deltagit (Statens medieråd 2015:5). Då det är barn från tredje klass (9-10 år) som är med i vår studie är det främst resultaten utifrån den åldersgruppen som kommer presenteras. Det som framkommer av rapporten från Statens medieråd (2015:10) är att både pojkar och flickor spelar datorspel, tv-spel och/eller spel på surfplatta, 98 % av pojkarna respektive 97 % av flickorna. Skillnaden mellan flickor och pojkars spelande blir synligt då man tittar på speltiden. Pojkar spelar betydligt mer och längre stunder än vad flickor gör samt sker det en kraftig ökning av pojkarnas speltid mellan 9

och 10 års ålder (Statens medieråd 2015:10). Flickornas spelande minskar ju äldre de blir (Statens medieråd 2015:43). Enligt Friends nätrapport 2015 har dataspelsvärlden vuxit otroligt mycket de senaste åren och blivit vanligt förekommande i vardagen hos många (Friends 2015:14). Det är 1041 barn i åldern 10-16 år som medverkat i enkätstudien som rapporten är baserad på. I nätrapporten framkommer att det är ett stort fokus på att prestera i spelvärlden och spelare riskerar att röstas ut eller få kränkande kommentarer om de inte är tillräckligt duktiga. Majoriteten av onlinespelare är fortfarande killar även om intresset ökar bland tjejer (Friends 2015:14, Statens medieråd 2015:43). Spelvärlden har en hård jargong, av de killar som blivit utsatta för mobbing eller kränkningar är det 30 % som skett i spel (Friends 2015:12, 14). Undersökningen visar att spel är den arena där flest pojkar blir kränkta (Friends 2015:14). Pojkar hamnar oftare än flickor i konflikt med sina föräldrar i samband med spelande (Statens medieråd 2015:68). Konflikterna handlar om mängden speltid på dator- och tv-spel och om vilken typ av spel de spelar (ibid.).

Friends (2016) har även publicerat en nätrapport 2016 som är baserad på 1015 intervjuer, på barn mellan 10-16 år. Enligt den rapporten använder varannan ung mobil, dator eller surfplatta 3-6 timmar varje dag, i skolan och på fritiden. 16 % använder mobil, dator eller surfplatta mer än 6 timmar varje dag. (Friends 2016) Att barn använder internet i stor utsträckning är inte unikt för Sverige. Liknande studier har gjorts i Englands som visar på att 96 % av barnen i åldern 8-11 år använder internet (Forward 2014). Det visar på ett behov av att professionella och föräldrar har kunskap om vad barnen gör på internet och hur man kan hantera barns internetanvändning så säkert som möjligt (ibid.).

I åldersgruppen 9-18 år är det vanligast att använda mobilen till att samtala och skicka textmeddelanden (Statens medieråd 2015:20). Flickor filmar och fotograferar betydligt mer med mobiltelefonen än vad pojkar gör. De här bilderna och filmerna läggs även ut på nätet (ibid.). Vad gäller användandet av sociala medier så är flickor i åldern 13-18 år mer flitiga på det än pojkarna (Statens medieråd 2015:21). I den lägre ålderskategorin är det främst textmeddelande som flickor skickar oftare än pojkar, 82 % respektive 65 % (ibid.). Bland flickor i åldern 10-16 år är det 7 % som uppger att de under det senaste året blivit utsatta för sexuella trakasserier i form av psykiska och verbala kränkningar online (Friends 2015:16).

3.3 Selfie-bilder och gillamarkeringar

Det har gjorts två stora kvalitativa studier i Europa som en del i forskningsprojektet EU Kids Online (Masheroni, Vincent & Jimenez 2015). I studien har det genomförts 50 kvalitativa intervjuer med flickor och pojkar samt 24 fokusgrupper. Flertalet europeiska länder är med i forskningsprojektet men det är främst data insamlad från Italien, Spanien och Storbritannien som presenteras nedan. Studien fokuserar på hur unga människor 11-16 år presenterar sig själva på internet och deras samspel med kamrater online. De flesta av barnen använder en bild som tydligt visar deras ansikte som sin profilbild. Det är inte ovanligt att den här bilden har redigerats för att förmedla en idealisk bild av sig själv snarare än verkligheten. Flickor tar sexiga bilder på sig själva för att efterlikna idealkvinnan och för att bli socialt accepterade. De här flickorna uttrycker en press på att alltid se "perfekta" ut på bilderna som de lägger ut på nätet. Pojkar som medverkade i studien var ofta kritiska och de distanserade sig från användandet av fotografier och selfie som de ansåg var typiskt för tjejer. Flickor väljer noggrant ut de bilder där de anser sig vara snygga. På så vis utför flickor selektiva självrepresentationer. Det är legitimt bland flickorna att använda fotoredigeringsprogram för smartphones, framförallt gällande två olika sorters bilder, roliga "gör om" bilder och "girl next door" bilder. Däremot har användningen av fotoredigeringsappar för att producera en perfekt bild blivit klassade som falska och löjliga. Enligt studien är det inte bara bilderna som kan vara en förvrängning av sanningen utan även vad de skriver om sig själva. Snapchat är det sociala media där flickorna skärmar av sig från skönhetsidealet och kan lägga ut bilder som är mer lekfulla istället för perfekta. Gillamarkeringar som flickorna får på sina profiler är något som uppfattas som en indikator på status bland jämnåriga. Pojkarna i studien anser att flickorna blir beroende av gillamarkeringar för att bli socialt accepterade. Resultaten av studien är lika i samtliga tre länder (ibid.).

3.4 Spelberoende

Inom området spel och spelberoende har det gjorts studier på vad det finns för tecken som indikerar på att spelandet är på väg in i ett spelberoende. De studier som vi funnit om spelberoende bland unga är gjorda på tonåringar. I Sverige har det gjorts en enkätstudie där 7757 ungdomar i ålder 13-18 år medverkat (Hellström et al 2012). Det som undersökts är relationen mellan speltid/motiv till spelande och negativa konsekvenser på grund av MMORPG-spelande (Massively multiplayer online role-playing game). Resultatet ger indikationer på att det finns ett samband mellan mängden speltid och negativa konsekvenser

av spelandet. Relationer dem emellan förklarades ytterligare med vilket motiv ungdomen hade bakom sitt spelande. Att spela för att det är roligt eller på grund av sociala motiv gav lägre risk för negativa konsekvenser. Men att spela med motivet att fly från verkligheten, för att uppnå status eller på grund av krav från andra hade ett samband med ökad risk för negativa konsekvenser, mer än mängden speltid (Hellström et al 2012).

En annan enkätstudie som genomförts i Kina visar på att ältande/grubblande och *short-time thinking* är varningstecken på ett kommande spelberoende hos ungdomen (Li & Wang 2013). *Short-time thinking* syftar till personer som undviker mellanmännsliga konflikter och att lösa problem där man behöver konfrontera känslomässig stress. Dessa personer hänger sig istället till den lust som väcks i onlinespelet. Det framgår även i studien att män har större risk att utveckla spelberoende än vad kvinnor har. De som deltagit i studien är 495 kinesiska tonåringar mellan 12-19 år (ibid.).

3.5 Föräldrars oro och insyn i barns internetanvändning

När vi sökt tidigare forskning om föräldrars förhållningssätt till barns internetanvändning, så har vi funnit två artiklar och en bok som är speciellt intressanta. Boken är skriven av Elsa Dunkels (2012) och är ett mer lättillgängligt alternativ och komplement till hennes doktorsavhandling om unga och nätet. Emma Sorbring medverkar i de två artiklarna som handlar om föräldrars oro och insyn i barns internetanvändning (Sorbring & Lundin 2012, Sorbring 2014). Vi uppfattar att det är samma studie som ligger till grund för de två artiklarna. I den ena tar Sorbring (2014) upp den oro och bekymmer föräldrarna känner i förhållande till sina tonåringars internetanvändande. Den andra artikeln tar upp vilken insyn föräldrarna har i tonåringars internetanvändande samt tonåringars erfarenheter online (Sorbring & Lundin 2012). Båda artiklarna är aktuella att redogöra för eftersom deras ämne inkluderas vår studies intresseområde. Den svenska enkätstudien som artiklarna är baserade på omfattar 798 föräldrar och dess tonårsbarn i åldern 13-15 år (Sorbring & Lundin 2012, Sorbring 2014).

Resultatet visar att föräldrars insyn i tonåringens upplevelser på internet är relaterat till föräldrarnas egna aktiviteter på internet (Sorbring & Lundin 2012). Om föräldrarna uppfattar att internet är viktigt för tonåringens utveckling samt att föräldrarna litar på att tonåringens användande av internet sker på ett ansvarsfullt sätt, så ökar föräldrarnas möjlighet till insyn i tonåringens internetanvändning. Ett aktivt deltagande i tonåringens internetanvändning, samt

färre föräldrasamtal angående internetanvändningen påverkade även föräldrarnas möjlighet till mer insyn (Sorbring & Lundin 2012). Ju mer kunskap föräldrarna anser sig själva inneha om internet samt ju mer de använder internet själva, desto mindre oro har de generellt för att deras tonåringar ska uppleva negativa konsekvenser av sitt internetanvändande (Sorbring 2014). Föräldrarnas oro varierar beroende på vilken ålder och kön barnet har. Föräldrar till yngre barn är mer oroade över att barnen ska komma i kontakt med farliga personer, sidor som visar blodigt våld samt sidor med innehåll som skulle kunna orsaka oro hos barnet eller göra denne obekvämt (ibid.). Både mammorna och papporna i Sorbring & Lundins studie (2012) överskattade tonåringarnas erfarenheter av känslan av att vara hotad, förnedrad eller mobbad.

En annan sak som oroar föräldrar är spel med realistiskt våld (Dunkels 2012:45) Sedan datorspel blev nätbaserade är det allt fler som har tillgång till spelen. Dunkels (2012:45) hävdar att våldet i de här spelen inte skiljer sig från det våld som funnits i lekar i alla tider. Några exempel är tjuv och polis samt cowboy och indianlekar som kan innehålla dödande. Föräldrar bör således vara försiktiga med att skuldbelägga barn då de vill spela våldsamma spel (ibid.).

Resultatet av Sorbrings studie (2014) visar att föräldrar oroar sig lika mycket oavsett om de har en dotter eller en son men att de oroar sig för olika saker. För flickor finns en större oro för att de ska komma i kontakt med farliga personer via internet, bli utsatta för mobbing eller komma i kontakt med sidor som kan orsaka oro eller göra dem besvärade. För pojkar finns en större oro för att de ska bli passiva och inaktiva då de använder internet (ibid.).

Forskningsområdet *föräldraskap* har visat att tonåringars utlämnande av information är ett av de mest effektiva sätten för föräldrar att få insyn (Sorbring & Lundin 2012). Tonåringars villighet att lämna ut information påverkas av ett positivt föräldra-barnförhållande (ibid.). Det finns faktorer som indikerar på att barns syn på öppenhet online skiljer sig från hur föräldrar ser på det (Dunkels 2012:21). Det kan leda till att barn har lättare än vuxna, för att öppna sig för personer de inte känner (ibid.). Föräldrar och andra vuxna har varit med i utvecklingen av datorer och internet medan barnen är födda in i en tid då gemene man har tillgång till internet dygnet runt (Dunkels 2012:28). Av den anledningen kan det ibland vara svårt för barn och vuxna att kommunicera om aktiviteter online (ibid.).

4 Teori

I detta kapitel kommer vi presentera de teorier som utgör vår teoretiska ram i analysen av vår empiri. I första avsnittet 4.1, redogör vi för en teori av John Suler (2004) vid namn *the online disinhibition effect*. Teorin ger möjlighet till att förstå de sociala beteenden och reaktioner som uppstår i samband med människans vistelse online. Vi använder teorin för att kunna analysera de reaktioner och beteenden som föräldrarna beskriver hos barnen i samband med deras internetanvändning. För att förstå föräldrarnas förhållningssätt och oro om barnen måste vi också få en förståelse för hur barnen påverkas online och hur det i sin tur skapar en reaktion hos föräldrarna.

Därefter lyfter vi fram risk- och skyddsfaktorer i samband med barns internetanvändning, i avsnitt 4.2. I samma avsnitt lyfter vi fram de rekommendationer som framarbetats ur forskningsstudien EU Kids Online (2013). Risk- och skyddsfaktorerna, tillsammans med rekommendationerna använder vi som teoretiska verktyg för att förstå vår empiri. Genom att se på föräldrarnas förhållningssätt till barnens internetanvändning utifrån de här teoretiska verktygen har vi en möjlighet att analysera om föräldrarnas resonemang och förhållningssätt är till risk eller skydd för det som barnen kan utsättas för online.

4.1 The online disinhibition effect

John Suler (2004) presenterar en teori kallad *the online disinhibition effect*, vilken kan översättas som *avhämningseffekten på internet*. I denna beskriver Suler (2004) vilken inverkan det har för människan att vistas online. Enligt Suler och andra forskare har det noterats att människan blir mer självutlämnande samt agerar ut mer frekvent genom att säga och göra saker som de inte skulle göra i ett personligt möte (Suler 2004). Sulers teori består av sex olika faktorer, vilka presenteras nedan, som påverkar och leder till skapandet av *the online disinhibition effect* (ibid.).

Dissociative anonymity innebär att när människan vistas online kan denne vara anonym och det är svårt eller omöjligt för motparten att avgöra vem denne är (Suler 2004). Anonymitet är en av de huvudsakliga faktorer som skapar avhämningseffekten. När människan har möjlighet att separera sina handlingar online med sina handlingar offline känner de sig mindre sårbara. När människan känner sig mindre sårbar kan hon bli mer självutlämnande eller agera ut på ett

sätt som annars inte varit möjligt. En andra faktor som påverkar avhämningseffekten är *invisibility*. Den syftar till att människor inte kan se varandra då de befinner sig online. Att vara osynlig gör att människan vågar besöka webbplatser eller göra saker som hon inte skulle våga annars. Även om möjligheten att vara *osynlig* online liknar att vara *anonym*, så finns det vissa skillnader. Anonymitet innebär att själva identiteten förblir hemlig medan att vara osynlig innebär att individerna som konverserar online inte kan se eller höra varandra. Således kan de inte avläsa varandras kroppsspråk och subtila signaler. Människan online behöver inte fundera på hur de själva låter eller ser ut, vilket förstärker avhämningseffekten (Suler 2004).

Den tredje faktorn i avhämningseffekten är *asynchronicity* vilket innebär att det uppstår tidsförskjutning i svaren online (Suler 2004). Människan interagerar inte med varandra i realtid utan det kan gå minuter eller timmar tills det kommer någon reaktion på det som skrivits eller delats på internet. Att inte få någons omedelbara reaktion gör människan mer ohämmad. I en kontinuerlig feedback i realtid sker en förstärkning av vissa beteende mot de sociala normer som existerar (ibid.).

Solipsistic introjection är den fjärde faktorn och innebär att människan upplever det som att deras sinne sammanfogats med sinnet på deras onlinevän (Suler 2004). Att läsa en annan persons meddelande kan vara som att uppleva att rösten pratar i ens huvud, som om personens psykologiska närvaro och influens har blivit införlivad i ens eget psyke. I själva verket vet kanske inte personen hur onlinevännen pratar eller ser ut. Personen skapar, medvetet eller omedvetet, en karaktär i den inre psykiska världen. Karaktären skapas inte endast genom det som hon eller han skriver online utan influeras även av mottagarens inre föreställningar, önskningar och behov. Människan kan artikulera medan de läser och på så vis inkorporera rösten i textmeddelandet. Textkonversationen kan omedvetet upplevas som att prata med sig själv, vilket främjar avhämningseffekten då det är säkrare att prata med sig själv än att prata med andra. Den femte faktorn, *dissociative imagination*, skapas på basis av att människan enkelt kan försvinna online samt separera sig själv från det som händer online. Mot bakgrund av de egenskaperna kan människan skapa en fantasikaraktär online och medvetet eller omedvetet uppleva att fantasikaraktären existerar på en annan plats än människan själv befinner sig på. På så vis lever människans *skapade* låtsatskaraktär separerade från den riktiga världen och därmed från de krav och det ansvar som finns i den riktiga världen. När internet kopplas ner och människan återgår till sin riktiga värld så tror de sig kunna lämna

onlinekaraktären bakom sig. Effekten av *dissociative imagination* dyker även upp i spelmiljöer där användarna medvetet skapar fantasikaraktärer (ibid.).

Sjätte och sista faktorn är *minimization of status and authority*, som sker online då en människas status inte kan urskiljas på samma sätt som i kontakten ansikte mot ansikte (Suler 2004). Maktpersoner uttrycker sin status och makt genom det sätt de klär sig, kroppsspråk och i andra yttre tecken. Dessa signaler är frånvarande i den textkontext som finns på internet vilket reducerar deras makt (ibid.).

Suler (2004) poängterar att *the online disinhibition effect* inte är den enda faktorn som bestämmer hur pass självutlämnande människor väljer att vara online. Individuella olikheter och personliga egenskaper spelar en stor roll för vilken verkan avhämningseffekten har på människan (ibid.).

4.2 Risk-och skyddsfaktorer

Vi har valt att titta på de risk- och skyddsfaktorer som är utarbetade i BBIC, Barns Behov I Centrum (Socialstyrelsen 2015). BBIC är ett arbetssätt inom socialtjänsten med syfte att stärka barnperspektivet. BBIC är utvecklad på basis av en forskningsöversikt som utarbetats av Henrik Andershed professor i psykologi och Anna-Karin Andershed, docent i psykologi. Forskningsöversikten har bidragit till att risk- och skyddsfaktorerna i nya BBIC är forskningsbaserade (ibid.).

När man tittar på barns identitetssökande så finns det både skyddsfaktorer och riskfaktorer som är viktiga att ha i åtanke. En skyddsfaktor är att barnet är trygg i sig själv och känner att den har en tillhörighet (Socialstyrelsen 2015:45). För att ge barn förutsättning att utveckla en sund identitet krävs att föräldrarna har förmåga att tillgodose barnets behov.

Att ha väl fungerande vardagsrutiner är en förutsättning och skyddande faktor för att barnet ska känna sig tryggt (Socialstyrelsen 2015:57) Om föräldern inte klarar att upprätthålla rutiner som rör exempelvis mat, sömn och fysisk aktivitet är det en riskfaktor för barnet. Barnet behöver regelbundna vardagsrutiner som en förutsättningar för att kunna genomföra en fungerande skolgång (ibid.). Barnet behöver få träna på att ta eget ansvar och föräldrar behöver således anpassa det utifrån barnets ålder och hur mycket ansvar som är rimligt

(Socialstyrelsen 2015:58). Det kan vara en risk om föräldern är alltför överbeskyddande och kontrollerande då det kan hämma barnets utveckling (ibid.). En skyddande faktor är att barnet under sin uppväxt får stöttning av föräldrarna att engagera sig i utvecklande aktiviteter (Socialstyrelsen 2015: 59-60). Som förälder är det också viktigt att vara intresserad av barnens vardag online. Med reservation för att respektera barnets integritet och självbestämmande i takt med stigande ålder. Det är viktigt att föräldern intresserar sig för barnets onlineaktiviteter, liksom att vara intresserad för vad barnet gör offline samt fråga vilka barnet träffat online. Bristande engagemang från föräldern är, precis som överdrivet engagemang, en riskfaktor för barnet. (Socialstyrelsen 2015: 59-60)

Föräldrar med en uppfostringsstil som är tydlig och inkännande är en skyddsfaktor för barnet (Socialstyrelsen 2015: 60-61). Det är viktigt för barnet att föräldern är tydlig med vem som bestämmer. Föräldrar med inkonsekvent uppfostringsstil kan vara en risk för barnet likväl som om man inte sätter några gränser för barnet. Att vara inkonsekvent i barnets uppfostran innebär exempelvis att föräldern ofta ändrar åsikter om vad som är rätt och fel eller vad som är tillåtet och inte tillåtet (ibid.). Det är en skyddande faktor att familjen visar respekt för varandras integritet, det är föräldrarnas uppgift att se till att detta sker (Socialstyrelsen 2015:66). Det är föräldrarnas ansvar att skydda barnet även online, från exempelvis okända personer som tar kontakt med dem i syfte att begå övergrepp. Det är en risk om föräldern inte tror på barnet då denne avslöjar eller berättar om övergrepp (ibid.).

Utifrån forskningsstudien EU Kids Online (2013:8) har framarbetats rekommendationer för hur föräldrar kan förebygga internetrisker. Rekommendationerna kan ses som skyddsfaktorer för barnet. Det som är viktigt är att föräldrarna uppmuntrar till öppen kommunikation i hemmet då det kan vara ett första steg i att lösa problem som uppstår för barnet online. För att förebygga att barnet hamnar i obekväma situationer på internet bör föräldrarna från tidig ålder lära barnen hur man använder proaktiva coping strategier online. Det kan vara sådant som att radera meddelande, blockera kontakter och anmäla inlägg. För att barnet själv ska kunna undvika negativa upplevelser online är det av betydelse att som förälder bygga ett gott självförtroende hos barnet. Det har visat sig att barn som är sårbara offline har större risk för att hamna i svårigheter online (ibid.).

Föräldrar bör själva vara frekventa användare av internet för att känna sig självsäkra online, då kan de bättre guida sina barn på internet (EU Kids Online 2013:8). Föräldrar bör vara

försiktiga med att begränsa barnens internetanvändning på grund av att det inte förhindrar att barnet är med om negativa upplevelser online. En övervakande och förmedlande inställning hos föräldrarna är mer fördelaktigt för barnens motståndskraft online (ibid.).

5 Metod och metodologiska överväganden

I detta kapitel kommer vi redogöra för val av metod och urval samt beskrivning av empirin och hur vi bearbetat och analyserat empirin. Därefter kommer vi gå in på studiens förtjänster och begränsningar, metodens tillförlitlighet samt de forskningsetiska övervägandena. Slutligen kommer ett kort avsnitt om vår arbetsfördelning.

5.1 Metodval

Kvalitativ metod utgår från respondentens perspektiv och ska undersöka vad denne tycker är viktigt och betydelsefullt i den aktuella forskningsfrågan (Bryman 2011:371-372). Då vårt syfte och frågeställningar har fokus på individens personliga erfarenheter och attityder så är det en kvalitativ metod vi funnit mest passande för denna studie. Värde med en kvalitativ studie är att få fördjupad kunskap och en mer detaljerad bild av föräldrarnas situation i förhållande till sina barns internetanvändning. Studien har därav genomförts med hjälp av kvalitativa intervjuer, genom denna metod kan intervjuaren få insikt i intervjupersonernas upplevelser, åsikter, värderingar, ambitioner, attityder och känslor (May 2013:159). I en kvalitativ metod behöver forskaren kunna sätta sig in i intervjupersonens perspektiv vilket kan ske genom en nära relation dem emellan (Bryman 2011:371). Vid intervjuer kan det vara svårt att komma nära då det sker under en kort begränsad tid. Vi har eftersträvat att intervjupersonen ska känna sig bekväm i situationen genom att vi börjat med enklare, mindre känsliga frågor om bakgrundsfakta och vad barnet ägnar sig åt på internet. Därefter, under senare delen av intervjun gick vi in på de mer känsliga frågorna om hur föräldrarna vägleder och gränssätter sina barn.

Kvalitativ intervju kan göras antingen genom ostrukturerad eller semistrukturerad intervju (Bryman 2011:415). I en ostrukturerad intervju används ett visst antal teman som stöd för forskaren då denne leder samtalet, medan en semistrukturerad intervju utformas med hjälp av en intervjuguide som innehåller mer specifika teman med frågeställningar till respondenten (ibid.). Frågeställningarna i denna studie har specifika teman som vi inhämtat information om

och det är således passande med en semistrukturerade intervju och intervjuguide. Det finns möjlighet att vid behov avvika från intervjuguiden genom att ställa följdfrågor samt ändra ordningsföljden på frågorna (ibid.). Det hade vi användning för under intervjusektionerna och kunde på ett bättre sätt följa med och följa upp det intervjupersonen berättade.

I en kvalitativ metod är det en förutsättning att intervjuaren är uppmärksam på intressanta tema eller synpunkter från respondenten (Bryman 2011:428). För att kunna genomföra intervjun med full uppmärksamhet på respondenten har intervjuerna spelats in och sedan transkriberats. Det gav oss möjlighet att på ett mer avslappnat sätt möta intervjupersonerna. Det finns dock nackdelar med inspelning då det kan göra intervjupersonen nervös samt mer fokuserade på sitt eget sätt att prata och vad hon eller han pratar om (ibid.). Vi har upplevt att någon enstaka av intervjupersonerna i vår studie visat sig nervös under intervjun. Det är dock oklart om det varit på grund av inspelningen eller situationen i sig. Det finns en risk att de som blir tillfrågade att delta i en studie inte vill delta på grund av inspelningen (ibid.). Det är inget vi stött på som ett problem under vår studie. I vår studie har det varit viktigt att vi på ett naturligt sätt kunnat följa upp vad intervjupersonerna säger, då har det varit en stor fördel att slippa fokusera på att anteckna. Därför anser vi att fördelarna med att spela in intervjuerna väger över de nackdelar vi nämnt.

5.2 Urval

För att bestämma vår målgrupp har vi inspirerats av forskning och rapporter inom området. Till att börja med var vi intresserade av de yngsta barnens skärmtid, vilket innefattade internet, spel och tv-tittande. Vid närmare eftersökning så insåg vi att det finns en del forskning på den ålderskategorin. I sökandet efter forskning om barns internetanvändning fann vi att det finns mycket forskning om barn i tonåren och strax innan tonåren. Den vetenskapen, tillsammans med uppgifter från Statens medieråd (2015:10) om ökad internetanvändning i 9-10 års ålder, ledde till att vi blev intresserade av den ålderskategorin. Till att börja med var tanken att prata med både föräldrar och barn i 9-10 års ålder, för att se hur deras situation ser ut strax innan internetanvändning tar fart. Då vi insåg att tiden inte räckte till så valde vi att prata med enbart föräldrarna. Det hade varit intressant att prata med barnen men utifrån tidspress och etiska övervägande (se avsnitt 5.7) så valde vi bort det. I genomförandet av denna studie så har vi riktat oss till en specifik målgrupp. Det innebär att vi enligt Bryman (2011:434) har gjort ett målinriktat urval. För att nå föräldrarna till de här

barnen så har vi vänt oss till en lärare på en skola i en mindre kommun i Skåne. Läraren har varit behjälplig i att nå föräldrar till barn i årskurs tre. Urvalet är hämtat från två olika klasser. Åldersmässigt så har samtliga barn i tredje klass fyllt 9 år. Eftersom studien genomförts under våren kan barnen ha hunnit fylla 10 år vilket visade sig att alla barnen i studien hade gjort. För att få en jämn könsfördelning bland barnen så bad vi läraren att tillfråga föräldrar utifrån det kriteriet. Ett alternativ skulle kunna vara att vi gått ut med ett informationsbrev till samtliga föräldrar på skolan som har barn i årskurs tre. På så vis hade vi kanske fått en grupp föräldrar med mer varierade familjekonstellationer. De föräldrar som kom att delta i vår studie var samtliga traditionella kärnfamiljer. Vi ser det som en begränsning i vår studie att det endast kom att bli traditionella kärnfamiljer som medverkade. Olika familjekonstellationer ger barn olika förutsättningar i vardagen.

Förfrågan skickades till vårdnadshavarna för barnen och därmed kunde föräldrarna själva bestämma vem av dem som kunde tänka sig att medverka. Då föräldrarna erbjudit sig att ställa upp på en intervju förmedlade läraren kontaktuppgifter till oss, så vi kunde nå föräldrarna. Den första kontakten skedde antingen genom mail, Facebook eller med sms. Därefter skickades informationsbrev ut till föräldrarna (se bilaga 1) samt förslag på tider att träffas. Sex intervjuer genomfördes och önskan om att få en jämn könsfördelning bland barnen uppnåddes. Vår förhoppning var att både mammor och pappor skulle vilja ställa upp på intervjun. I första kontakten med vårdnadshavarna frågade vi efter en intervju med mamma eller pappa till barnet. Det visade sig att endast mammorna kunde tänka sig att medverka. I efterhand inser vi att vi kunde varit tydligare i informationsbrevet vilken av föräldrarna vi önskade intervjua. Vi prioriterade dock att det var viktigare med en jämn könsfördelning bland barnen än bland föräldrarna.

5.3 Beskrivning av empirin

För att få så bra förutsättningar som möjligt vid insamling av empirin, valde vi att genomföra två pilotintervjuer. På så vis fick vi möjlighet att träna oss själva samt även den tekniska utrustning som användes vid inspelning. Under pilotintervjuerna provade vi även intervjuguiden för att kunna göra eventuella justeringar inför de kommande intervjuerna. Vi har genomfört sex semistrukturerade intervjuer. Intervjuerna har genomförts i en av kommunens allmänna lokaler för att vara på en så neutral plats som möjligt. Intervjupersonerna har själva tagit ställning till om de vill vara i kommunens lokal alternativt

hemma hos intervjupersonen, samtliga har valt kommunens lokal. Varje intervju tog 30-50 minuter att genomföra. Efter godkännande från intervjupersonerna spelades intervjuerna in. Under intervjusektionerna var det en av oss som intervjuade och den andre förde enklare anteckningar ifall den tekniska utrustningen inte skulle fungera. Inspelningarna fungerade felfritt. Transkriberingarna skedde löpande i takt med att intervjuerna genomfördes. Varje intervju har skrivits ner ordagrant, med pauser och då intervjupersoner har varit tveksam har detta antecknats. Samtliga intervjuer har lyssnats igenom upprepade gånger för att lära känna materialet ordentligt samt ge möjlighet att uppmärksamma olika tonlägen och syftningar som intervjupersonerna gör. Nedan kommer en kort presentation av intervjupersonerna. Vi har gett fiktiva namn till intervjupersonerna och på det barnet i familjen som studien har fokus på.

Intervju 1. Mamma Karin 38 år bor tillsammans med sin man och tre barn. En flicka på 8 år, en pojke som heter Kalle på 10 år och en pojke som är 18 år. Karin arbetar 85 % och pappa arbetar heltid.

Intervju 2. Mamma Anna 48 år bor tillsammans med sin man och två barn. En pojke som heter Anton på 10 år och en pojke på 15 år. Anna och pappa arbetar båda heltid.

Intervju 3. Mamma Lisbeth 40 år bor tillsammans med sin man och två barn. En flicka som heter Lovisa på 10 år och en pojke på 14 år. Lisbeth och pappa arbetar båda heltid.

Intervju 4. Mamma Maria 38 år bor tillsammans med sin sambo och har två barn. En flicka som heter Magdalena på 10 år och en pojke på 15 år. Maria och pappa arbetar båda heltid.

Intervju 5. Mamma Frida 33 år bor tillsammans med sin man och två barn. En flicka som heter Felicia på 10 år och en flicka på 7 år. Frida arbetar 80 % och pappa arbetar heltid.

Intervju 6. Mamma Jennie 29 år bor tillsammans med sin man och två barn. En pojke som heter Johan på 10 år och en flicka på 5 år. Jennie och pappa arbetar båda heltid.

5.4 Bearbetning av empirin

Det insamlade intervjumaterialet har transkriberats efter hand som intervjuerna genomförts då känsla och intryck varit färskt i minnet (Öberg 2015:63). För att analysera den insamlade empirin krävs en teknik som ger empirin en analytisk mening (May 2013:182). En allmänt vedertagen metod som vi har använt är *kodning*, det innebär att vi har jämfört empirin och på

så vis funnit gemensamma kategorier och teman (May 2013: 182-183). Enligt Bryman (2011:523) bör kodningen påbörjas så tidigt som möjligt och därefter fortskrida efter hand som materialet samlas in. Det är något vi eftersträvat då det har ökat förståelsen för empirin, bidragit till valet av teorier samt gjort att mängden intervjumaterial har känts överkomlig (Bryman 2011:523,525). Genom öppen kodning har vi kunnat bryta ner, studera och jämföra materialet (Bryman 2011:514). Empirin har under kodningen systematiserats med hjälp av färgpennor. Därigenom har vi fått fram olika teman som vi tagit upp och presenterat i analysen. Ett problem som Bryman (2011:526) tar upp gällande kodning är att kontexten och den sociala situationen riskerar att gå förlorad. Således har vi kritiskt granskat koderna genom att ständigt gå tillbaka till transkriberingarna av intervjuerna för att vara säkra på att den sociala kontexten tolkats på rätt sätt.

5.5 Förtjänster och begränsningar

Som vi tidigare nämnt valde vi att genomföra en kvalitativ studie med semistrukturerade intervjuer för att kunna besvara syfte och frågeställningar. Studien skulle kunnat genomföras som en kvantitativ studie med enkäter för att få en bredare och mer generell bild av barnens internetanvändning. En fördel med kvalitativ metod är att vi kan få en djupare bild och förståelse för föräldrarna och barnens situation. Det går inte att uppnå på samma vis vid en kvantitativ metod. Det finns självfallet begränsningar även vid intervjuer, exempelvis att samtalet sker i en viss kontext och intervjuaren kan då uppfatta intervjupersonens utsaga på ett annat sätt än vad denne menat (Eriksson-Zetterquist & Ahrne 2015: 53-54). Vi har även uppfattat att några av intervjupersonen haft tankar om vad som är rätt och fel svar på de frågor som ställts. Det kunde exempelvis visa sig genom att intervjupersonerna använde uttryck som att *det borde jag veta* eller *ska vara ärlig och säga*. Det kan vara en risk att intervjupersonen strävar efter att svara rätt istället för att svara ärligt, för att framstå som en bättre förälder. För att undvika denna känsla hos intervjupersonerna kunde vi varit tydligare med att innan intervjun startade, tala om att det inte finns några rätt eller fel svar på frågorna.

Den insamlade empirin kan ge en förståelse för hur barnens situation ser ut i förhållande till deras internetanvändning, ur föräldrarnas perspektiv. En begränsning när vi endast intervjuat föräldrarna är att barnets direkta och faktiska upplevelser av hur det är att vistas online saknas i empirin. Det som varit svårt under studiens gång är att få svar på frågan vilka fördelar föräldrarna ser med sina barns internetanvändning. Majoriteten av föräldrarna uppgav inte så

många fördelar och beskrev inte dem så utförligt som vi skulle önskat. Då vi uppmärksammat detta gick vi tillbaka till transkriberingarna. Vi kan där se att frågorna som vi ställt har en tendens att riktas åt nackdelar och riskfaktorer med internet. Det gäller främst de följdfrågorna vi hade.

5.6 Metodens tillförlitlighet

För att bedöma kvalitén på forskning utgår man generellt från begreppen reliabilitet och validitet. De båda begreppen används framförallt för att bedöma kvantitativ forskning men kan överföras på kvalitativ forskning med en något annorlunda innebörd (Bryman 2011: 351-352). Det finns även alternativa kriterier för att bedöma kvalitén och tillförlitligheten på kvalitativ forskning, dessa kriterier består av fyra begrepp som kommer presenteras nedan tillsammans med reliabilitet och validitet (Bryman 2011:354).

5.6.1 Reliabilitet, pålitlighet och möjlighet att styrka

Extern reliabilitet är i vilken utsträckning undersökningen kan upprepas (Bryman 2011:352). Denna studie är kvalitativ vilket innebär att det inte är möjligt att frysa den sociala kontext i vilken intervjuerna sker. För att kunna jämföra två kvalitativa studier krävs att den förstnämnda är så väl redovisad att den andra forskaren kan gå in i en liknande social roll (ibid.). Det är då en fördel att intervjuerna spelats in och transkriberats eftersom det ger möjlighet att ta del av empirin och på så vis kunna inta en liknande intervjuarroll i en eventuell jämförande studie. För att uppnå *intern reliabilitet* krävs det att forskarna inom studien är överens om hur empirin ska tolkas (ibid.). Vi har båda lyssnat igenom samtliga inspelningar av intervjuerna och kontrollerat varandras transkriberingar. Vi har därefter tolkat och analyserat empirin gemensamt och på så vis fått en samsyn. I de alternativa kriterierna är *pålitlighet* reliabilitetens motsvarighet (Bryman 2011:355). Det innebär att vi har antagit ett granskande förhållningssätt till studien och tydligt förklarar hur vi genomfört alla delmoment (ibid.).

I de alternativa kriterierna finns begreppet *en möjlighet att styrka* studien. Det innebär att forskaren kan visa på att denne inte medvetet låtit personliga värderingar och teoretiska inriktningar påverka genomförandet samt resultatet av studien (Bryman 2011:355). Under insamlingen av empirin har vi strävat efter att ha en neutral inställning under intervjusektionerna. Målet har varit att undvika moralisering och att våra egna värderingar

påverkat insamlingen av empirin. Vi är dock medvetna om att det är omöjligt att vara utan någon förförståelse, då alla människor har erfarenheter och värderingar som påverkar objektiviteten.

5.6.2 Validitet, trovärdighet och överförbarhet

För att uppnå *intern validitet* har vi noggrant sett till att det finns ett tydligt samband mellan den insamlade empirin och de teorier vi valt att använda (Bryman 2011:352). Motsvarigheten till den *interna validiteten* är i de alternativa kriterierna *trovärdighet* (Bryman 2011:354). *Extern validitet* är i vilken omfattning resultatet kan generaliseras. Det kan utgöra ett problem i kvalitativ forskning då det ofta är ett begränsat urval som undersöks (Bryman 2011:352). Generaliserbarheten i vår studie är, likt andra mindre kvalitativa studier, därmed svårt att uppnå. Motsvarigheten till *extern validitet* för att bedöma kvalitén i kvalitativa studier är *överförbarhet* (Bryman 2011:355). För att uppnå *överförbarhet* har vi som intervjuare försökt att fördjupa och nyansera intervjupersonernas berättelser för att beskrivningen ska bli så detaljerad som möjligt. Det kan ge tillräckligt med material för att bedöma hur överförbara resultaten i denna studie är till en annan miljö (ibid.).

5.7 Forskningsetiska övervägande

Etik inom forskning innebär att forskaren bör reflektera över vad studien kan innebära för de som deltar, för forskarsamhället och samhället i övrigt (Kalman & Lövgren 2012:9). Forskningsetiken är avgörande för hur man bör gå tillväga i forskningsprocessen (ibid.). Vi har i ett tidigt skede gjort etiska övervägande då vi valt att titta på barnens internetanvändning utifrån ett föräldraperspektiv. Om vi istället valt att intervjua barnen så hade det krävts samtycke från föräldrarna. Det finns även en risk att hamna i situationer där barn berättar känsliga detaljer, som vi inte har kompetens att hantera. Studier med barn kräver således särskild försiktighet.

I denna studie utgår vi från Vetenskapsrådets Forskningsetiska principer, de består av fyra huvudkrav vilka presenteras fortsättningsvis. En forskningsdeltagare måste enligt *informationskravet* få grundlig information om vad studien innebär (Vetenskapsrådet 2002:7). Deltagarna i vår studie fick i ett informationsbrev (bilaga 1) veta vilka som ansvarar för studien, syftet, metoden samt hur vi kommer att behandla och förvara empirin. Deltagarna blev både skriftligt och muntligt informerade om att deras medverkan var frivillig och kunde

avbrytas närhelst de önskade. Enligt *samtyckeskravet* har deltagarna rätt att själva bestämma om de vill delta i undersökningen (Vetenskapsrådet 2002:9). Kalman & Lövgren (2012:13) hävdar att en grundlig information till deltagarna är en förutsättning för att kunna ge samtycke. Genom att vara tydliga i vår information om studiens syfte och innehåll, så har deltagarna fått förutsättningar att fatta beslut om huruvida de vill delta i studien.

Konfidentialitetskravet innebär att forskaren har en skyldighet att behandla den insamlade empirin med försiktighet, både gällande förvaring och hur resultatet framställs (Vetenskapsrådet 2002:12). Det är viktigt att materialet avidentifieras innan resultatet redovisas (ibid.). Vi informerade samtliga deltagare i samband med intervjusektionerna om hur vi skulle behandla, förvara och framställa empirin. I enlighet med *nyttjandekravet* kommer uppgifterna som samlats in enbart användas i den här studien, vilket deltagarna informerades om (Vetenskapsrådet 2002:14).

5.8 Arbetsfördelning

Under genomförandet av vår studie har vi haft en jämn arbetsfördelning och skrivit texten gemensamt. Vi har valt att skriva all text gemensamt för att få ett så enhetligt arbete och språk som möjligt. Vi har delat upp läsningen av viss litteraturen och på så vis kunnat fördjupa oss mer. Under arbetets gång har vi diskuterat litteraturen och det som framkommit under läsningen. Under intervjuerna har båda varit deltagande, en av oss har varit intervjuare och den andra har fört anteckningar samt ställt kompletterande frågor. Då vi har intervjuat sex personer så delade vi upp och transkriberade tre intervjuer var. Inför kodning av materialet lyssnade vi igenom varandras transkribering för att få så lika kunskap om materialet som möjligt. Analys och kodning har vi genomfört och bearbetat gemensamt.

6 Resultat och analys

I detta kapitel kommer vi redovisa vilket resultat studien gett utifrån den insamlade empirin. I de fyra första avsnitten, 6.1, 6.2, 6.3 och 6.4 kommer vi presentera föräldrarnas erfarenheter av sina barns internetanvändning med utgångspunkt i den första frågeställningen. Därefter presenterar vi utifrån den tredje frågeställningen, hur föräldrarna resonerar om gränsdragning gällande barnens internetanvändande, avsnitt 6.5. Avslutningsvis i avsnitt 6.6 redovisar vi för hur föräldrarnas oro ser ut gällande flickor respektive pojkars internetanvändning. I studiens frågeställningar inkluderas för- och nackdelar med barns internetanvändning samt föräldrarnas kunskap om barnens vistelse online, vilka svaras på och vävs in i olika avsnitt.

6.1 Språk

I detta avsnitt kommer vi lyfta fram de språkliga förändringar som föräldrarna lagt märke till hos sina barn i samband med att de befunnit sig på internet. I empirin har vi uppmärksammat att flera av föräldrarna beskriver hur barnens språk ändras då de spenderar tid vid internet. Det är främst pojkarna i studien som ändrat språk i kontakten med internet. Föräldrarnas reaktion på barnens förändrade språk är att de går in och korrigerar barnet.

Jag har ett öra i köket och ett öra i Kalles rum, för att ett tag var det väldigt hårda ord och då gick jag in och sa att det är liksom inte okej (---) Sen givetvis så kan det komma någon svordom men det är ingenting jämfört med vad det kan vara. [Karin]

Det som kan utläsas av ovanstående uttalande är att hårda ord blir en konsekvens av Kalles spelande online, ord som är hårdare än svordomar. Trots att mamma korrigerar Kalle har han svårt för att helt hålla sig ifrån svordomarna, vilket mamma är medveten om men väljer att ha överseende med. Enligt John Suler (2004) är *invisibility* en faktor som är avhämmande vid internetanvändning. Kalle är osynlig i förhållande till sina spelkompisar online, dock kan de höra varandra. Suler (2004) hävdar att bara genom att vara osynlig så vågar människan göra saker som hon inte skulle våga annars, vilket Karin beskriver att Kalle gör när han använder hårdare ord i spelet än i verkligheten. När Kalle är online behöver han inte fundera på hur han själv låter i lika stor utsträckning. Det beror på att han inte ser motspelarens kroppsspråk och subtila signaler, vilket Suler (2004) påpekar är avhämmande. Enligt Friends nätrapport är majoriteten av onlinespelarna fortfarande killar och det är en hård jargong i spelens värld (Friends 2015), vilket stämmer väl överens med det som framkommer i vårt empiriska

material. Rapporten från Statens medieråd (2015) visar att 97-98 % av barnen i 9-12 års ålder spelar på dator, tv eller surfplatta. Det bekräftar att en stor del av barnen befinner sig på en plats där det sannolikt är en hård jargong och tuff miljö (Statens medieråd 2015). Spelvärlden är även den plats där flest killar blir kränkta (Friends 2015). Sannolikheten är således stor att pojkarna i vår empiri kan bli utsatta för mobbing eller kränkningar som inte skulle förekommit om de lät bli att spela. Föräldrarnas reaktioner på pojkarnas spelande kan således förstås genom det förändrade beteende som flera av föräldrarna i vår studie har uppmärksammat. Det förändrade beteendet har koppling till avhämningseffekten och då pojkarna uttrycker sig på ett sätt som är främmande för föräldrarna leder det till att föräldrarna i studien korrigerar pojkarnas uttrycksätt.

Vid internetanvändning är det inte enbart att språket ändras till hårdare ord utan föräldrarna beskriver även hur barnen byter från svenska till engelska genom att använda engelska uttryck och svordomar. En förälder hävdar att barnet inte själv vet betydelsen av de engelska uttrycken men provar att använda dem ändå.

Det får ju vara korrigeringar ibland kan jag ju säga, när det blir mycket svordomar och dom tar ju efter, om man tittar på de här Youtubekanalerna, vad äldre barn lägger upp, sina spel, sådant där, så är det ju mycket engelskt och mycket engelska svordomar. Å det är ju klart att det, det språket använder han också och han vet ju inte vad det betyder, eh... så då får man ju korrigera honom. (---) "Oh my god he is fucking awesome". [Anna]

Uttrycket som Anton använder är något Anna uppmärksammat att han anammat via nätet och som uppkommer då han tittar på Youtube-klipp. Anna reagerar på att Anton använder uttryck som han inte vet vad de betyder, med engelska svordomar som han lärt sig online. I empirin framkommer att Anton tittar mycket på Youtube-klipp som innehåller parkourtrick och därifrån kommer de olika reaktionerna och uttrycken. Anton härmar hur personer i klippen uttrycker sig och upprepar det med hög röst. Anton införlivar således andra personers uttrycksätt genom att tydligt uttala dem för sig själv. Antons reaktioner kan kopplas till Sulers (2004) teori om *solipsistic introjection*, vilket innebär att Anton tar en annan persons uttryck och upprepar det högt för sig själv. På så vis kan personens psykologiska närvaro och influenser bli införlivade i ens eget psyke (Suler 2004). Enligt Sulers teori (2004) blir onlinepersonen en karaktär som är skapad i den inre psykiska världen, vilken Anton i det här fallet talar högt med, som om personen vore i rummet. En textkonversation kan omedvetet upplevas som att prata med sig själv vilket främjar avhämningseffekten eftersom det är

säkrare att prata med sig själv än att prata med andra (Suler 2004). I Antons fall är det inte en textkommunikation men likväl något som utspelar sig online vilket främjar avhämningseffekten. Mamma Anna reagerar på detta både som något problematiskt, att Anton tar efter på ett negativt sätt, samtidigt har hon uppmärksammat att Anton använder det engelska språket på ett mer naturligt sätt även i andra sammanhang. Det kan exempelvis vara då Anton spelar, Anna uppger då att ”de pratar ju väldigt mycket på engelska. Det mesta sker faktiskt på engelska”. Det är flera föräldrar i studien som har samma upplevelser av barnens vistelse online. Föräldrarna kan precis som Anna se både fördelar och nackdelar med barnens användande av det engelska språket. Genom den avhämmande effekt som internet skapar hos barnen vågar de där prova att använda språket för att sedan använda det offline. Det bekräftas av föräldrarna genom deras påstående om att barnens engelska kunskaper används och utvecklas på internet i första hand.

6.2 Uppslukad

I följande avsnitt kommer vi presentera hur föräldrarna upplever att barnen försjunkar i världen online. Det som vi funnit utmärkande i empirin är att föräldrarna upplever att de möter motstånd hos barnen då de ska avsluta ett spel. Föräldrarna uttrycker att barnen blir mer uppslukade, ändrar beteende efter spelande samt glömmer tid och rum. Flera föräldrar begränsar barnens speltid vilket vi kan se i följande citat.

I: Uppfattar du att han blir annorlunda, alltså den stunden han är på nätet?

IP: Inte just då, efter när han har slutat spela. Eller när han tvingas sluta spela. Då är han annorlunda framförallt, och det är ju därför vi har begränsat det såklart. Vid dom tillfällena, för ibland blir det ju också att dom av någon anledning sitter längre tid och då blir dom, då blir han, ja han kan bli irriterad, kan bli sur, rastlös, alltså sådär så man känner inte igen han, då tar det en stund innan det liksom, och han blir som vanligt igen (---) och de märker inte det själva. [Anna]

Det är tydligt att Anna upplever att hennes son blir starkt påverkad av spelet, det tar tid innan han blir sig själv igen. Anna känner ett behov av att gå in och reglera Antons spelande. Anna berättar att Anton själv är helt omedveten om sitt beteende och att det kommer som en konsekvens av hans spelande. Annas upplevelse av att Antons beteende förändras leder till att hon visar på ett behov av att hantera Antons nya beteende, vilket görs genom tidsbegränsning.

Nej, men det är ju att dom inte märker, alltså tiden försvinner ju. När vi säger ”nu har det gått en timme och nu får du avsluta det”. ”Va en timme? Nej jag har precis satt mig” liksom. Det blir

den ständiga diskussionen, så får man ta den diskussionen, kampen. Det har varit allt ifrån att vi har satt klockan, till att nu har det gått en timme och dom själva får ställa klockan. [Anna]

Anna, liksom de andra föräldrarna i studien har uppmärksammat att pojkarna blir uppslukade av spelet och har svårt för att själva reglera sin speltid. Tiden försvinner för dem och Anton uppfattar inte att han redan spelat en timme. En orsak till pojkarnas beteende kan vara att man går in i en fantasivärld där man är fri från de krav som finns offline. Enligt Sulers (2004) teori om *dissociative imagination* så tror människan sig kunna lämna fantasikaraktern bakom sig när denne går offline. För Anton tar det enligt mamma en stund innan han kan lämna spelvärlden bakom sig, vilket är typiskt utmärkande för *dissociative imagination* som en avhämmande faktor (Suler 2004). Under intervjun ger Anna ett intryck av att vara orolig och frustrerad över att spelet påverkar hennes son så mycket. Det kan även utläsas av hennes röst och tonläge som ändras då hon talar om Antons spelande. Vid jämförelser mellan könen har pojkar större risk att hamna i spelberoende än vad flickor har (Li & Wang 2013). Utifrån den rapport som Statens medieråd (2015) presenterar är nästan lika stor andel flickor och pojkar på nätet dagligen men det är utmärkande att pojkar befinner sig där betydligt längre stunder än flickor. Mellan nio och tio års ålder sker en kraftig ökning av spelande för pojkar (ibid.). Det vi kan se i vår empiri är att föräldrarna uppmärksammat att pojkarna har ett stort intresse för att ägna tid på internet och en förälder uttrycker exempelvis; ”Att hade man liksom inte varit så stömmig familj som vi är nu, så hade det ju lätt varit mer tid än vad det är nu. Det kan jag till 100 % garantera” [Jennie]. Det vi kan konstatera är att föräldrarna har uppmärksammat att pojkarna dras till att spela online men föräldrarna pratar inte om det som en oro för spelberoende. Det vi kan utläsa är att föräldrarna begränsar barnens spelande tidsmässigt för att undvika överkonsumtion.

6.3 Sömn

I vår studie framkommer att föräldrar ställs inför flera olika svårigheter i samband med att barnen använder internet strax innan det är dags att sova. Några av de svårigheterna kommer vi att redogöra för i detta avsnitt. I samband med att föräldrarna uppmärksammat att barnens nattsömn störs, har familjerna upprättat olika rutiner för när på kvällen surfplattor och mobiltelefoner ska tas bort. Reglerna har bland annat uppkommit på grund av att föräldrarna upplever att barnen blir påverkade på så sätt att det tar längre tid för dem att somna.

Han har ”smögitt”. Så den har jag hämtat [skratt] så det, så även om han inte gör någonting som är dumt, för han är ju bara intresserad av de här himla crossarna och bilarna, men han blir så uppspelt av det så att han får inte ha det på sitt rum när han ska sova. Vi har faktiskt tagit dom på kvällarna. (---) så han hade svårare för att komma till ro, definitivt. [Jennie]

Här handlar det inte om att Jennie är orolig för vad Johan gör på internet, utan det är främst den påverkan som Jennie uppger att internet medför på Johans sömn. Enligt Jennie har Johan svårare för att somna då han surfar runt på internet, men när Johan tittar på film innan han ska sova påverkar det inte honom på samma vis. Flera av de andra föräldrarna beskriver liknande scenarion. Det vi har uppmärksammat i empirin är att föräldrarna är noga med huruvida barnen har tillgång till internet på kvällen/natten eller inte. Karin berättar att ”efter åtta då är det absolut förbjudet så att säga”. Lisbeth, en annan förälder, berättar hur hennes flicka Lovisa blivit påverkad negativt av att ha surfplattan på rummet på kvällen innan hon skulle somna.

Däremot så har hon haft nattskräck en period. Och paddan försämrade det. Där vi fick in och plocka väck den på kvällarna innan hon skulle gå och lägga sig (---) Alltså hon vaknar och skriker helt hysteriskt. Hon är jättearg och vet inte-, och så är hon helt borta, hon är helt omedveten om det. [Lisbeth]

Lisbeth berättar att hon inte funnit någon vetenskaplig undersökning som visar på att det är surfplattan som bidrar till nattskräcken. För Lovisa har det dock gjort stor skillnad att ta bort surfplattan och numera uppger Lisbeth att nattskräcken helt försvunnit. Det som vi kan utläsa ur empirin är att föräldrar ställs inför svårigheter som har samband med barnens internetanvändning på kvällstid. Då föräldrarna upplever att barnen påverkas negativt väljer de att helt ta bort barnens möjlighet att vara online när det närmar sig läggdags. Under intervjuerna har vi uppmärksammat en oro hos föräldrarna för hur barnens internetanvändning påverkar dem. Vilket kan förstås genom att föräldrarna är uppmärksamma på om beteendeförändringarna beror på nätet, även om det skulle kunna vara av en annan anledning. Lisbeth uppger att “där fanns tusen olika anledningar men det blev bara till att chansa”. Lisbeth valde att chansa på att nattskräcken berodde på Lovisas användande av surfplattan strax innan läggdags. Genom välfungerande rutiner vid barnens sänggående tar föräldrarna ansvar för att deras barn får sitt behov av sömn tillgodosett. Utan god nattsömn kan exempelvis barnets skolgång bli lidande. Bland intervjupersonerna är majoriteten tydlig och konsekvent vid barnens kvällsrutiner och det är ett skydd för barnet (Socialstyrelsen 2015).

6.4 Sociala medier & förebilder

I detta avsnitt kommer vi presentera föräldrarnas erfarenheter av barnens användande av sociala medier samt på vilket sätt de hittar förebilder på internet. Det som är utmärkande bland barnen i studien är att samtliga föräldrar låter flickorna ha Snapchat där de skickar bilder och filmer till sina vänner och släktingar.

Snapchat har hon. (---) Det är selfies. Bara ansiktet. Filmat någon kompisar som dansar alltså så. Påklätt då. [Maria]

Hon kan ju skicka en bild på sig själv, en helt vanlig bild. Hon kan skicka en bild på mig. Det beror på vem hon ska skicka till [skratt]. Hon kan skicka en bild på en grej vi har hemma. En förvrängd bild kan hon också skicka och så skriver hon någonting och så. Ofta är det hjärtan eller sådana här du lägger till. Du vet, jag är ju inte så hemma i det här. (...) Det har blivit så populärt med det här, man byter ansikte. [Lisbeth]

Föräldrarna berättar att flickorna lägger upp vardagliga bilder av sig själv och sin omgivning samt skojar till det och skickar förvrängda bilder till varandra. Snapchat är även ett sätt där flickorna visar upp vad de gör genom filmklipp. Föräldrarna tillåter att flickorna har Snapchat, vilket således blir den sociala median som flickorna börjar med att använda. Att vistas på sociala medier kan enligt Sorbring et al (2014) ses som en del av flickornas identitetssökande. Genom de sociala medierna kan flickorna visa upp något personligt, de provar att skicka olika bilder till sina vänner och på så vis kommunicerar de en del av vem de själva är och sin identitet. Sorbring et al (2014) hävdar att internet idag fungerar som en träningsarena där ungdomar på olika sätt tränar sig i att lämna ut sina tankar och känslor. *Invisibility* och *asynchronicity* är avhämmande effekter för flickorna och kan bidra till att de väljer att prova sin identitet på internet (Suler 2004). Genom att vara osynlig så kan inte flickorna avläsa motpartens omedelbara reaktioner i kroppsspråk och ansiktsuttryck. Motparten har möjlighet att ge respons genom att skicka tillbaka, men den responsen sker inte i realtid (ibid.). Även om responsen till flickorna skickas strax efter så hinner motparten tänka igenom sitt svar. På grund av den avhämningseffekten som uppstår online kan barnen prova saker som de inte skulle gjort om de mötts ansikte mot ansikte, exempelvis visa upp en dans. Den responsen är en motreaktion som flickorna förhåller sig till och kan ge en hint om vad personen tycker om deras bild. Det ger även flickorna bekräftelse i sitt identitetssökande (Sorbring et al 2014).

För inte så länge sedan så var det endast i familjen, i skolan och bland vänner som barn och ungdomar provade sin identitet (Sorbring et al 2014). De möjligheter som internet nu ger att testa sig själv i olika sammanhang är något som föräldrarna beskriver att flickorna i studien gör och söker. Flickorna i vår studie har en önskan om att ha Instagramkonto men har fått nej av sina föräldrar då de anses vara för unga. Frida uppger "Ja hon tjarar, men de-, hon har ju ändå förstått att det inte är lönt. För jag kommer liksom inte ge med mig". Det kommer fram i studien att kompisar till flickorna har Instagram, vilket lockar flickorna till att vilja ha det. Åldersgränsen för Snapchat är 13 år, vilket är detsamma som för Instagram och Facebook. Trots detta har föräldrarna valt att flickorna får lov att ha Snapchat. Flera av föräldrarna försvarar flickornas användande av Snapchat genom att berätta att de endast har vänner eller släktingar som de skickar bilder och filmklipp till. Sorbring et al (2014) hävdar att flickor, mer än pojkar, använder sociala medier för att vidmakthålla redan befintliga relationer. Det bekräftas i vår empiri där det enligt föräldrarna endast är flickorna som använder sociala medier i nuläget. Det framkommer under intervjuerna att föräldrarna har ett behov av att förklara varför de har godkänt Snapchatkontot. Följande mamma syftar i sitt uttalande på att det är okej med Snapchat men vill samtidigt ge en förklaring.

Snapchat kan jag tycka är lite mer, det är ju mer som ett sms, att skicka bilder. Det tycker jag är lite mer, inte ofarligt om man säger, men jag tycker inte det är så, så. Sen kanske vissa hellre väljer att ungarna ska ha Instagram. [Frida]

Då Frida förklarar varför Felicia får ha Snapchat låter hon väldigt tveksam och osäker på rösten, osäkerheten framkommer även i citatet. Frida har svårt att klart och tydligt förklara vad hon tycker. Det finns en okunskap bland föräldrarna om hur Snapchat fungerar, de vet inte heller vilken åldersgräns det är. Det framkommer att de inte är medvetna om att motparten kan ta en skärmbild på det som skickas, på så vis sparas bilden. För att förebygga att barnen utsätts för risker online kan en strategi för föräldrarna vara att de själva har goda kunskaper om internet samt använder internet regelbundet (EU Kids Online 2013). Föräldrarna i studien är inte bekväma och självsäkra online vilket skapar sämre förutsättningar för att vägleda barnen till ett säkert internetanvändande (ibid.). Barnen i vår studie har enligt föräldrarna mer kunskap om internet än dem. Flickorna är användare av något som föräldrarna inte har tillräcklig kunskap om och föräldrarna kan då inte stötta flickorna på bästa sätt. Vill man som förälder maximera skyddet för barnet på internet är det fördelaktigt att ha kunskap om de appar och andra funktioner som barnen är användare av. Samtliga föräldrar upprepar flera gånger under intervjuerna att internet har funktioner som

barnen använder och som de själva inte vet hur fungerar, vilket blir problematiskt då föräldrarna har ansvar för att skydda barnen såväl offline som online.

Lovisas mamma berättar att det är populärt bland Lovisa och hennes tjejkompisar att titta på filmklipp på Youtube. De tittar regelbundet på en tjej som heter Tess och som brukar lägga ut filmklipp på olika aktiviteter hon gör eller vill informera om.

Det är hon Tess eller vad hon säger. Jag blir bara irriterad när jag ser det. Då visar hon kanske en film på sig eller när hon bakar någonting. (---) Barnen pratar ju om henne som om det vore en människa dom känner. [Lisbeth]

Det här citatet visar på två saker. Det ena är att Lovisa tillsammans med sina kompisar tittar på Tess och Lisbeth påstår att de pratar om henne som om hon vore kompis till dem. Internet ger möjlighet för barnen att söka sig till andra förebilder och på så vis utveckla sin egen identitet. Ungdomar fördjupar sina kunskaper samt söker nya kunskaper med hjälp av internet (Sorbring et al 2014). I det här fallet så visar Tess olika saker i sina klipp som flickorna sedan provar själva eller diskuterar. Därigenom kan det leda till en *livsstilsutveckling* (ibid.) då flickorna får tips och idéer från Tess om exempelvis smink och bakning. Det andra som kan utläsas ur citatet ovan är att Lisbeth har svårt att förstå hur flickorna kan intressera sig för Tess. Vuxna idag har fått vara med om hela internets utveckling, medan barnen är födda i en tid där i stort sätt alla är användare av internet (Dunkels 2012). Den skillnad som finns mellan barn och vuxna idag gör att det kan vara svårt att kommunicera om internet som fenomen dem emellan (ibid.). Lisbeth har svårt att förstå sin dotters intresse för en okänd tjej på nätet och på så vis kan Lisbeth ha svårt för att möta Lovisa i hennes intresse.

6.5 Vägledning och gränssättning

Det här avsnittet kommer att behandla hur föräldrarna resonerar kring att begränsa och vägleda barnens internetanvändning samt redogöra för föräldrarnas okunskap om internet. Majoriteten av föräldrarna pratar om internet och spel som något som de behöver begränsa för barnen. I empirin kan vi utläsa att tid för internetanvändning samt vilka appar och spel barnen får använda är det som begränsas.

Eftersom datorerna är ett gift. Där har jag gjort så att jag har gömt paddan nu, för att han får inte ha den förrän vi kommer hem. Eeh... datorn är lite svårare där, sen samtidigt så vill man inte,

man vill ju också kunna lita på dem. Alltså säger man “du får inte ha den”, så ska de ju också kunna känna att man har det förtroendet. [Anna]

Det som kan utläsas av citatet är att Anna slits mellan att kontrollera Anton och att ge honom förtroende att ta eget ansvar i sitt internetanvändande. Vi kan av Annas starka uttryck; “datorerna är ett gift” utläsa en oro över att Anton inte själv ska kunna kontrollera sin internetanvändning. Grundläggande skyddsfaktorer är att ha väl fungerande vardagsrutiner samt att föräldrarna samtidigt ökar barnens eget ansvar med stigande ålder (Socialstyrelsen 2015). Det finns en risk att Anna blir alltför överbeskyddande och kontrollerande vilket kan ge en hämmande effekt på Antons utveckling i relation till internet (ibid.). Annas sätt att begränsa Anton skyddar inte honom från att stöta på negativa upplevelser online (EU Kids Online 2013). Anna är inte den enda föräldern i vår studie som främst använder tidsbegränsning som ett sätt att kontrollera internetanvändningen hos sina barn. Merparten av föräldrarna resonerar i liknande termer. Oron att barnen blir sittande för länge vid nätet är stor bland föräldrarna. Jennie uppger; “Jag tror garanterat att han hade velat vara där alltid om han hade fått”. Enligt forskning så finns det en oro hos föräldrar att deras barn, speciellt pojkar, ska bli inaktiva och passiva då de spenderar tid på internet (Sorbring 2014). För att undvika att barnen blir passiva kan vi utläsa i vår empiri att merparten av föräldrarna väger upp stillasittandet online med krav på fysiska aktiviteter, vilket är en skyddande faktor för barnet (Socialstyrelsen 2015).

Några av föräldrarna i studien går in och kollar innehållet i barnens mobiltelefoner och någon har Snapchat själv för att kunna se vad barnet delar.

Jag går ju igenom och kollar foto och spelen har jag inte varit inne på men foto kollar jag, vad hon har för spel och lite så. Eeh sms:en kollar jag igenom och där ligger till 99 % bara folk vi känner. [Maria]

Vi har uppmärksammat att det enligt empirin saknas ett genuint intresse hos samtliga föräldrar för det barnet tycker om att göra online. Att intressera sig för barnets aktiviteter online är en skyddande faktor som föräldrarna i studien saknar kunskap om (Socialstyrelsen 2015). Det är inte lika självklart för föräldrarna att fråga vad barnet gjort online som att fråga vad barnet har gjort på fritids eller i skolan. Det föräldrarna istället gör är att kontrollera vad barnen har i mobiltelefonen såsom bilder, appar, sms eller vilka spel de spelar. Att visa intresse för barnens aktiviteter online är viktigt men det ska göras med respekt för barnens

integritet (Socialstyrelsen 2015). Vilket en av föräldrarna påpekar är en svår balansgång ju äldre barnen blir.

Enligt de skyddande rekommendationer som utarbetats i EU Kids Online (2013) är det positivt för barnen om de har samtal tillsammans med föräldrarna om de risker som kan finnas online. Majoriteten av föräldrarna har inte samtalat med barnen eller endast samtalat lite om de risker som barnen kan stöta på online. Föräldrarna visar en osäkerhet och har ingen klar strategi för i vilken ålder det är lämpligt att prata om internetrisker. Deras motivering till att inte ha pratat med barnen är att de anser dem vara för små.

I: Upplever du att, alltså att din föreställning om vilka risker som finns på nätet, att hon har samma uppfattning om risker?

IP: Nej hon, det har hon inte koll på. Och vissa risker vill man ju inte ta med henne ännu.

[Maria]

Eftersom föräldrarna inte har diskuterat internetrisker med sina barn kan inte barnen ha samma uppfattning om riskerna som föräldrarna. I citatet ovan säger Maria att Magdalena inte är medveten om riskerna. Det man kan undra är hur Maria kan veta vilken kunskap Magdalena har om riskerna då de inte pratar om risker tillsammans. Magdalena lämnas att själv hantera det hon stöter på online utan att vara förberedd på vad som skulle kunna dyka upp. Maria riskerar att hela tiden hamna ett steg bakom Magdalena i hennes internetanvändning då hon inte har kunskap om vad Magdalena vet och inte vet. Enligt rekommendationer som ges så är det fördelaktigt att ha en öppen kommunikation i hemmet till problem som kan uppstå online (EU Kids Online 2013). Det är något som saknas hos majoriteten av föräldrar i vår studie. Föräldrarna har ett ansvar för att skydda barnen, offline såväl som online, mot alla former av övergrepp eller utnyttjande (Socialstyrelsen 2015). På internet riskerar barnen att kontaktas av okända personer i syfte att begå övergrepp (Friends 2015). Om föräldrarna anser att barnen är för små för att prata om risker så kan barnen inte heller vara förberedda eller vaksamma på när någon försöker ta kontakt eller utger sig för att vara någon annan än den är. Om det inte finns en öppen kommunikation i hemmet om olika risker så finns inte samma möjlighet för barnet att prata om saker som uppstår online. Det är en skyddande faktor för barnet att kunna berätta för någon vuxen om negativa upplevelser på internet (EU Kids Online 2013, Socialstyrelsen 2015). Utan kunskap hos föräldrarna om vilka rekommendationer som ges och vad som är skyddsfaktorer i samband med barnens internetanvändning, så är det svårt att förebygga negativa upplevelser på bästa sätt.

I: Brukar ni prata om riskerna?

IP: Nej, jag fick ju som sagt, jag var ju på den föreläsningen igår. Eeh så jag har fått väldigt mycket kött på benen efter det, så jag kommer prata. [Karin]

Två av föräldrarna, Karin och Maria, som deltog i intervjuerna berättar om en föreläsning som de varit på. Det var en polis som föreläste om säker internetanvändning för barn.

Föreläsningen hölls för barn under dagen och för föräldrar samt pedagoger på kvällen.

Föräldrarna beskriver sin okunskap gällande barnens aktiviteter på nätet och även sin egen okunskap i att använda internet. De har valt att gå på föreläsningen för att få mer information och kunskap vilket kan ses som en skyddande faktor för barnet. Ju mer kunskap föräldrarna har desto bättre kan de guida barnen i sitt internetanvändande (EU Kids Online 2013). Efter föreläsningen uppger föräldrarna att de tänker sätta sig ner och prata om risker med sina barn, vilket de inte tänkt innan föreläsningen.

6.6 Den skiftande oron för flickor och pojkar

I intervjuerna med föräldrarna framkommer att de upplever flickornas respektive pojkarnas internetanvändning på olika sätt, vilket kommer redogöras för i detta avsnitt. Enligt föräldrarnas uttalanden kan vi utläsa att Youtube, Minecraft och mattespelet

Kunskapsstjärnan är tre aktiviteter som används av både pojkarna och flickorna. Föräldrarna beskriver att Kunskapsstjärnan är ett spel som skolan rekommenderar att barnen spelar för att träna på olika saker inom ämnet matematik. Enligt Statens medieråd (2016) ägnar sig flickor och pojkar åt liknande saker online fram till cirka nio års ålder därefter börjar det skilja sig åt. I vår studie har vi kunnat utläsa att föräldrarna redan beskriver barnens internetanvändning på olika sätt och att de ägnar sig åt olika aktiviteter beroende på kön. Utifrån föräldrarnas beskrivning kan vi förstå barnen som att de befinner sig i en process där de ska anpassa sig efter en social ordning som blir alltmer indelad utifrån genus (Connell 2003). Det som framförallt utmärker sig är föräldrarnas beskrivning att pojkarna spelar i större utsträckning än flickor, allt från fotbollsspelet FIFA till det mer våldsamma GTA. Enligt föräldrarna ägnar sig flickorna åt Snapchat, Barnkanalen och spel som Wordfeud och Tetris. Enligt aktuell forskning på området är det just denna skillnad som uppmärksammas. Flickor och pojkar spelar olika sorters spel samt är det vanligt att pojkar spelar längre stunder (Statens medieråd 2015). Som tidigare nämnts begränsas pojkarnas spelande av föräldrarna. Flickornas föräldrar uttrycker inte samma behov av att begränsa deras spelande. Det är enligt forskning större risk för pojkar än för flickor att utveckla ett spelberoende (Li & Wang 2013). Det kan vara viktigt

att föräldrarna har förmågan och kunskapen att utläsa motivet till pojkarnas spelande. Om pojkarna endast spelar för att det är roligt så är risken för negativa konsekvenser lägre än om motivet är att fly verkligheten, vinna status eller på grund av krav från andra (Hellström et al 2012). Föräldrarna i vår studie berättar att deras barn ofta spelar tillsammans med andra kompisar online eller sitter med kompisar i samma rum och spelar. Föräldrarna uppfattar att pojkarna tycker det är väldigt roligt att spela, samtidigt ser föräldrarna det som en social aktivitet då barnen spelar tillsammans med kompisar. Utifrån vår empiri kan vi inte utläsa att föräldrarna uppfattar att pojkarna skulle spela för att fly verkligheten eller vinna status.

När man ser till flickorna i vår studie uppger föräldrarna att de är intresserade av sociala medier. Flickors intresse för sociala medier är enligt rapporten från Statens medieråd (2015) större än pojkarnas intresse, vilket överensstämmer med det vi kan utläsa i vår empiri. Flickorna i rapporten är visserligen äldre men vår studie visar på liknande tendenser fast bland flickor i lägre ålder. Föräldrarna beskriver hur deras döttrar ofta lägger ut ”selfies” via Snapchat. Utifrån föräldrarnas vetskap så är det “vanliga bilder” på flickorna själva eller så kan de med hjälp av funktioner på Snapchat förvränga bilderna. Det är vanligt att ungdomar använder profilbilder på sociala medier som visar deras ansikte (Masheroni, Vincent & Jimenez 2015). De här bilderna förskönas och redigeras ofta för att visa en bättre bild av sig själv. På så vis eftersträvas ett ideal av perfektion där flickorna känner en press att se perfekta ut (ibid.). På Snapchat finns en funktion där man kan använda “filter” som förskönar den bild som tagits. Det finns dock en okunskap hos föräldrarna i vår studie huruvida barnen använder denna funktion eller inte. Föräldrarna har svårt att närmare förklara de olika funktioner som barnen använder på dator, surfplatta och mobiltelefon. Snapchat är ett media som är mer lekfullt och det kan vara en anledning till att de unga flickorna inte skulle använda de olika filter som förskönar bilderna. Utifrån föräldrarnas kunskap om sina barns internetanvändning kan inte utläsas om flickorna förskönar sina bilder eller inte. Föräldrarna kan därmed ha svårare för att vägleda flickorna i internetanvändning eftersom de inte är medvetna om hur flickorna använder Snapchat eller hur Snapchat fungerar.

Det visar sig i vår studie att föräldrarna oroar sig över olika saker beroende på om barnet är en flicka eller pojke, vilket även framkommit i tidigare forskning av Sorbring (2014). Det är dessutom så att vissa föräldrar uttrycker att de skulle känt en större oro om deras barn hade varit av motsatt kön. Frida ser inte någon anledning att oroa sig över sin dotters

internetanvändning. Däremot har hon tankar om hur det skulle kunna varit om Felicia hade varit pojke och spelat våldsamma spel.

Jag tror nog mer att det liksom, man hör killar som bara spelar sådana här hemska spel och sådant. Det kan man höra ibland att de liksom får sätta stopp. (---) Att dom har fått, liksom säga till att-, gå ut med sådana lappar att dom här spelen liksom vill inte vi att barn tittar på. De dras ju med till skolan, alltså diskussioner om det och det är rättså brutala spel. [Frida]

Frida beskriver under intervjun att hon inte har någon oro för Felicias internetanvändande men ser däremot problem med pojkars spelande. Genom Fridas och de andra föräldrarnas inställning till flickor och pojkars olika internetanvändning så förstärker de delvis skillnaderna dem emellan som större än de kanske är (Connell 2003). Genom föräldrars förväntningar om vad flickor respektive pojkar gör på internet så är de med i skapandet av normer för socialt uppträdande i samband med internetanvändningen (ibid.). Föräldrarna i vår studie skiljer på könen genom att de oroar sig för olika saker och på så vis är de delaktiga i konstruktionen av genuskillnaderna. Likt Sorbrings studie (2014) har även majoriteten av föräldrarna i vår studie en oro för att flickorna ska komma i kontakt med farliga personer. Det som skiljer sig från Sorbrings studie är att föräldrarna i vår studie endast är oroade för att pojkarna ska bli stillasittande och inaktiva. Den oron uttrycker föräldrarna inte sig ha för flickorna. Eftersom att föräldrarna ser olika risker beroende på om de har flickor eller pojkar, så uppger föräldrarna även att de ska behandla dem på olika sätt. I empirin är det speciellt tydligt att föräldrarna har olika oro om barnet har syskon av annat kön. Maria säger; "Jag kommer nog vara hårdare mot henne". Maria berättar vidare att hon kommer vara hårdare då hon anser att flickor är mer utsatta för risker än vad pojkar är. Det är främst rädsla för att okända ska kontakta hennes dotter och Maria menar att det gäller både online och offline.

7 Avslutande diskussion

I detta kapitel kommer vi inledningsvis att sammanfatta de resultat som framkommit i analysen. Därefter diskuteras resultatet och studien i övrigt samt vilka möjliga intresseområde som skulle kunna undersökas i framtiden.

7.1 Sammanfattning

Den första frågeställningen i vår studie handlar om föräldrars kunskap och erfarenheter om sina barns internetvanor. I studien har vi kommit fram till att föräldrarna har uppmärksammat flertalet förändringar hos sina barn i samband med deras vistelse online. Förändringarna har enligt föräldrarna varit en konsekvens av barnens internetanvändning. Flera av föräldrarna reagerar på att pojkarna använder hårdare ord online än offline. Föräldrarna hanterar detta genom att korrigera barnens sätt att prata samt med tidsbegränsning. Det framkommer att barnen tar efter engelska uttryck som de lärt sig online, utan att veta dess betydelse. Det är flera av föräldrarna som har samma upplevelse samt även att barnen blir starkt påverkade när de spelar onlinespel. För att motverka det begränsas tiden online och det sker främst för pojkar. Det blir tydligt i analysen att föräldrarna reagerar starkt och uppvisar en oro för att pojkarna går in i en spelvärld som gör att de glömmer tid och rum.

Vi har upptäckt skillnader i hur föräldrar resonerar om flickor respektive pojkars internetanvändning. Föräldrarna till flickorna visar inte på samma behov, som för pojkarna, att tidsmässigt begränsa internetanvändning. De sociala medier som flickorna använder, och som föräldrarna tillåter dem att använda är Snapchat. Föräldrarna oro för flickorna gäller främst att de ska bli kontaktade av okända personer på internet. På grund av de olikheter som framkommer i föräldrarnas beskrivning av flickor och pojkars internetanvändning väljer föräldrarna att begränsa dem på olika sätt.

Det framkommer att föräldrarna kopplar ihop barnens internetanvändning med svårigheter kring sömnen. För att undvika att sömnen påverkas tar majoriteten av föräldrarna bort surfplattor och mobiltelefoner strax innan barnen ska sova. Föräldrarna tar då ansvar för att barnens behov av sömn blir tillgodosett.

Föräldrarnas okunskap om de olika funktionerna som finns på internet leder till att de inte är bekväma och självsäkra då de ska vägleda barnen till säkert internetanvändande. Enligt EU Kids Online (2013) rekommenderas att föräldrar har kunskap och är användare av internet för att bättre kunna vägleda barnens internetanvändning. Föräldrarna upprepar flera gånger att de inte vet hur olika funktioner online fungerar samt att de själva inte är användare av dem medan deras barn har kunskap om dem. De flesta av föräldrarna har inte pratat eller endast pratat lite om de risker som deras barn kan utsättas för online. Det innebär att barnen tvingas att själva hantera det som kan uppstå online utan att vara förberedda eller kunna förutse risker.

7.2 Egna reflektioner

Under resans gång har vi speciellt fastnat för vissa saker som vi kommer diskutera i detta avsnitt. Framförallt har vi uppmärksammar hur föräldrarna saknar ett genuint intresse för vad barnen gör online. Som vi nämnt i analysen är det inte lika självklart för föräldrarna att fråga vad barnen gjort online som hur deras skoldag sett ut eller vad de gjort med kompisar. Det gäller föräldrarna både till flickorna och pojkarna. Det som framkommer under intervju-sektionerna är att föräldrarna ibland sitter med barnen vid datorn eller surfplattan. Det verkar dock vara mer för att kontrollera barnen än för att uppmärksamma och bekräfta barnens intresse. Internet är en verklig värld för barnen men föräldrarna ser inte det på samma vis. Som Dunkels (2012: 45-46) poängterar är barnen födda i en tidsepok då gemene man har tillgång till internet. Föräldrarna däremot har varit med under hela internets utveckling vilket gör att de har svårare för att möta barnen i samtal om och i deras intressen online. Hade barnen spelat piano så hade föräldrarna med stor sannolikhet intresserat sig och bekräftat det intresset hos barnet. Men om barnet har en stor talang för spelande eller någon annan onlineaktivitet så kan vi se en fara i att föräldern varken ser eller bekräftar det. Dunkels (ibid.) drar en liknande parallell mellan att sitta vid datorspel en hel dag eller att läsa en bok en hel dag. Den som läser boken benämns som *mysig* medan den som spelar är *spelberoende* (Dunkels 2012: 45-46). Det som är anmärkningsvärt i den här frågan är vårt eget ställningstagande. Vi var till en början skeptiska till varför föräldrarna inte pratade om spelberoende som en risk. Under arbetets gång har vi sedan fått en mer nyanserad bild av varför den diskussionen uteblivit. När man ser till vilka beteende som indikerar på spelberoende har ingen av pojkarna några tendenser till detta enligt vad vi kan utläsa av föräldrarnas utsagor. Således kan vi ha en förståelse för att föräldrarna inte nämnde det. Det som kan ifrågasättas är dock om föräldrarna i vår studie, och föräldrar i allmänhet, vet vad

som indikerar på spelberoende. Som förälder bör man veta vilka risker som finns online oavsett vilka aktiviteter barnen sysslar med där. Barnens aktiviteter online ändras ständigt utefter ålder, vilket kräver att föräldrarna följer med i denna utveckling och förebygger risker.

Under intervjuerna har det framkommit att två av föräldrarna varit på en föreläsning om säker internetanvändning. Föräldrarna uppger att de efter föreläsningen kommer sätta sig ner och samtala med barnen, vilket de inte tänkt göra innan. Det som vi framförallt vill poängtera är att innan föreläsningen uppger föräldrarna att de inte haft så mycket kunskap om riskerna med internet och dess olika funktioner. Föräldrarna upplevde att de fick mycket information som de inte hade kunskap om innan och att de nu upplever sig ha *mer kött på benen* inför att diskutera internetrisker med sina barn. Det finns en osäkerhet bland föräldrarna i vår studie för hur de ska prata om riskerna och även vilka risker de ska prata om med barnen. Det skulle kunna vara ett tecken på att professionella i skolan och inom kommunerna har en plats att fylla. Det finns ett behov av att sprida kunskap om risk-och skyddsfaktorer i samband med barns internetanvändning. Det hade varit intressant att undersöka vad barn får för utbildning i skolan om säker internetanvändning och på vilket sätt detta sker.

I vår problemformulering har vi lyft fram appen Periscope som riskfylld att använda för barn. Vi tog under intervjuerna upp frågan med föräldrarna om de visste vad det var för en app. Det visade sig att vissa av föräldrarna till de barnen med äldre syskon hade kommit i kontakt med appen. Föräldrarna hade endast fått reda på att deras äldre barn använt appen men hade ingen kunskap om dess funktioner. Någon förälder poängterade att deras äldre barn tyckte appen var väldigt rolig men att de själva inte alls förstod det roliga. Det hade även fått vetskap om att det funnits varningar om appen och trots detta inte tagit reda på dess funktioner. Det ser vi som anmärkningsvärt att föräldrar inte kontrollerar om barnet har appen och vad barnet skulle kunna göra på appen. Anledningen till att vi inte gjort vidare undersökning om just denna app är att majoriteten av barnen i vår studie inte varit användare av appen enligt föräldrarna. Det verkar som att vissa appar eller andra aktiviteter på internet kan vara populära en kortare tid hos barnen. Under den korta tiden kan det ändå hinna hända något negativt för barnen. Vi kan således se ett behov av att som förälder hålla sig à jour med vad som är populärt bland barn och ungdomar.

Under resans gång med denna studie har vi fått erfara att barns internetanvändning är ett ämne som berör och rör upp många. Många diskuterar gärna frågan och har mycket tankar om hur

internetanvändningen hos barn ska hanteras. Vissa är konservativa och försöker på alla sätt motarbeta internets framfart i familjen. Andra har ett mer liberalt förhållningssätt och ser endast alla de fördelar som kommer med den nya tekniken. I framtiden tycker vi det hade varit intressant att göra jämförande studier på hur barn som växer upp idag hanterar samma fenomen när de själva får barn.

Litteraturlista

- Bryman, Alan (2011) *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber AB
- Connell, R.W. (2003) *Om genus*: Uddevalla: Bokförlaget Daidalos AB
- Dunkels, Elza (2012) *Vad gör unga på nätet?* Malmö: Gleerups Utbildning AB
- Eriksson-Zetterquist, Ulla & Ahrne, Göran (2015) *Intervjuer. I: Ahrne, Göran & Svensson, Peter (red). Handbok i kvalitativa metoder*. Stockholm: Liber AB
- EU Kids Online (2013) *How to cope and build online resilience?* London: London School of Economics.
- Forward, Catherine (2014) Information and resources on internet safety for children. *British Journal Of School Nursing*, 9 (3): 147-150.
- Friends (2016) *Friends nätrapport 2016*. Stockholm: PrintR
- Friends (2015) *Friends nätrapport 2015*. Stockholm: PrintR
- Hellström, Charlotta, Kent W Nilsson, Jerzy Leppert, Cecilia Åslund (2012) Influences of motives to play and time spent gaming on the negative consequences of adolescent online computer gaming. *Computers In Human Behavior*, 28 (9): 1379-1387.
- Kalman, Hildur & Lövgren, Veronica (2012) Etik i forskning och etiska dilemman. En introduktion. I: Kalman, Hildur & Lövgren, Veronica (red) *Etiska dilemman. Forskningsdeltagande, samtycke och utsatthet*. Malmö: Gleerups Utbildning AB
- Li, Huanhuan & Wang, Su (2013) The role of cognitive distortion in online game addiction among Chinese adolescents. *Children & Youth Services*, 35 (9): 1468-1475.
- Masheroni, Giovanna, Jane Vincent & Estefania Jimenez (2015) Girls are addicted to likes so they post semi-naked selfies. Peer mediation, normativity and the construction of identity online. *Cyberpsychology: Journal of Psychosocial Research on Cyberspace*, 9 (1): 30-43.
- May, Tim (2013) *Samhällsvetenskaplig forskning*. Andra uppl. Lund: Studentlitteratur AB
- Socialstyrelsen (2015) *Grundbok i BBIC. Barns behov i centrum*. Falun
- Sorbring, Emma, Margareta Bohlin, Åsa Andersson & Linda Lundin (2014) Att experimentera med sitt själv -internet och identitetsskapande. I: Sorbring, Emma, Åsa Andersson & Martin Molin (red) *Att förstå ungdomars identitetsskapande. En inspirations- och metodbok*. Stockholm: Liber AB.
- Sorbring, Emma (2014) Parents Concerns About Their Teenage Children's Internet Use. *Journal of Family Issues*, 35 (1): 75-96.
- Sorbring, Emma & Lundin, Linda (2012) Mothers' and fathers' insights into teenagers' use of the internet. *New Media & Society*, 14 (7): 1181-1197.

- Statens medieråd (2015) *Unga och medier 2015. Fakta om barns och ungas användning och upplevelser av media*. Stockholm: Statens medieråd.
- Statens medieråd (2016) Vad gör barn på nätet?
[<http://statensmedierad.se/larommedier/manniskanonline/vadgorbarnpanatet.339.html>.
Hämtat: 2016-03-11]
- Suler, John (2004) The online disinhibition effect. *CyberPsychology & Behavior*, 7 (3): 321-326.
- Sveriges Radio (2016) Kommunen varnar för app - misstänkta fall av nätpedofili.
[<http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=99&artikel=6361309>. Hämtat: 2016-03-09]
- Tekniska museet (2010) Datorhistoriska nedslag [<http://www.tekniskamuseet.se/1/194.html>.
Hämtat 2016-03-08]
- Vetenskapsrådet (2002) Forskningsetiska principer inom humanistisk- samhällsvetenskaplig forskning.
[http://lincs.gu.se/digitalAssets/1268/1268494_forskningsetiska_principer_2002.pdf.
Hämtat: 2016-03-09]
- Öberg, Peter (2015) Livshistorieintervjuer. I: Ahrne, Göran & Svensson, Peter (red).
Handbok i kvalitativa metoder. Stockholm: Liber AB

Bilaga 1

Informationsbrev

Hej!

Efter tidigare kontakt med en förfrågan om din möjlighet att delta i vår studie, kommer här den utlovade informationen.

Vi heter Marie Nilsson och Johanna Ingvarsson och är socionomstudenter på Lunds Universitet. Vi läser sjätte terminen och skriver nu vårt examensarbete som handlar om barns internetanvändning.

Syftet med vår uppsats är att titta på barns internetanvändning, vi vill bland annat se vad de gör på internet och hur mycket de är på internet. Det har gjorts mycket forskning med fokus på tonåringars internetanvändning. En studie från Statens Medieråd visar att 2014 så hade 46 % av alla 9 åringar en egen surfplatta, vilket tyder på att allt yngre barn har större möjlighet att regelbundet använda internet. Utifrån studien har vi därför valt att titta på barn som går i tredje klass genom att intervjua er föräldrar. Dels för att få ert perspektiv på barnens internetanvändning samt även få en förståelse för vad ni som föräldrar ställs inför gällande era barns internetanvändning.

Vi har tänkt att intervjua 6-8 föräldrar till barn i tredje klass. Vi beräknar att intervjun kommer att ta ca 45 minuter. Vid forskning med intervjuer är det vanligt att dessa spelas in för att få med all information, vi önskar därför spela in intervjuerna med hjälp av ljudupptagning. De inspelade intervjuerna kommer sedan att transkriberas och det är den utskrivna texten som används i studien. Det insamlade materialet kommer förvaras oåtkomligt för utomstående. Alla medverkande kommer att avidentifieras i studien och den information vi får ta del av kommer bara att användas till den här studien.

Din medverkan i studien är helt frivilligt och du kan när som helst avbryta din medverkan. Om du har frågor är du mer än välkomna att höra av dig till oss eller vår handledare. Din medverkan har stor betydelse för oss, så tack på förhand!

Med vänlig hälsning

Marie Nilsson
E-mailadress: marienils@live.se
Telefon: 0733-568 234

Johanna Ingvarsson
ingvarssonjohannas@gmail.com
0768-696034

Handledare: Lektor Anders Östnäs
E-mailadress: anders.svebi@gmail.com

Bilaga 2

Intervjuguide

Bakgrundsfakta:

- Vad är din ålder?
- Vad är åldern på ditt/ dina barn? Är det flickor eller pojkar?
- Vad är ditt yrke? Arbetar du heltid eller deltid?
- Hur ser familjekonstellation ut hos er? (Bor barnets föräldrar tillsammans eller isär? Nya partner?)
- Vad har ni för elektronik tillgänglig hemma? (Smartphone, platta, dator, tv med uppkoppling)

Hur ser en vanlig dag ut för din 9-åring? (Skola, fritids, aktiviteter, tiden hemma?)

Aktiviteter som ditt barn ägnar sig åt på internet:

- Vad brukar ditt barn göra på internet?
- Hur ser ditt barns kontakt ut med kompisar via nätet, eller på annat sätt? (Bra/dåliga erfarenheter? kontakt med okända personer?)
- Hur uppfattar du att ditt barn framställer sig själv på nätet?
- Har du någon uppfattning om vad ditt barn och dess kompisar använder för språk på internet? (Är det skillnad gentemot "face to face").
- Är ditt barn någon gång orolig eller på något annat sätt påverkad av något som hänt på internet? (glad, arg, ledsen, besviken, etc.).
- Ungefär, hur mycket tid lägger ditt barn på internet under en dag?

För- och nackdelar med ditt barns internetanvändning:

- Ser du någon utmärkande positiv effekt av internanvändning?
- Söker ditt barn kunskap med hjälp av internet? Vilken typ av kunskap?
- Ser du några risker med ditt barns internetanvändning? Och har du eller ditt barn någon erfarenhet av detta? (Oro, rädsla, etc.)
- Upplever du att din föreställning om risker på internet samstämmer med ditt barns?
- Upplever du att det talas om risker med barns internetanvändning? Exempelvis på skolan eller liknande? Informeras det om riskerna?

Vägledning och gränssättning i samband med ditt barns internetanvändning:

- Hur ser internetanvändningen ut i er familj? (Regler?)
- Pratar ni om internetanvändningen hemma? På vems initiativ? Hur?
- Har du behövt gå in och styra ditt barns sätt att använda internet? (Hur, på vilket sätt och av vilken anledning?)
- Vad tänker du om smartphone i skolan och den debatt som förs om att förbjuda elever att ha smartphone i skolan?
- Har dina tankar om internetanvändning förändrats över tid om du tittar tillbaka? (Äldre syskon?)